

తత్వబోధనీ గ్రంథము

సద్భావవద్ద సమ్.

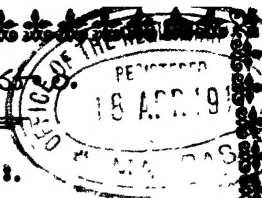
జిమ్మలెలూరు.

నడకుదూరు పేకట రామచార్య ప్రకటనమ్.

1911.

Copy-Right.

తత్వబోధిని గ్రంథము.

శ్రీవిశ్వకర్షణము.

“అహరహస్సన్ధ్యాముపాసీత.”

సన్ధ్యావందనమ్.

171
2-1911

బ్రహ్మశ్రీ యలవర్తి ఆంజనేయశాస్త్రిభిః

కృతభాష్యాన్త కాత్వర్యబోధినిసమేతమ్

శ్రీయుత నడకుదురు వేంకటరామాచార్యేణ

సుధాపుర్యాం ప్రకటికృతమ్.

Printed by V. Niranjana Sastri,

AT PRABODHINI PRESS,

DUGGIRALA.

1910

కాపీరైలు.

నెం. 0-8-0.

వీ టి క .

॥

శ్లో॥ యత్సర్వ స్తవసీయపాత్రమస కృద్భక్తాననైకాయతే
త్రయ్యైవాత్ర విహారహారమహదా రామాయతేగాయతే
యన్నారాస్తరనారజాస్తరచలద్రాజ స్మరాళాయతే
యత్తన్నాస్తమమేయమచ్యుతమహంసేవేభిరామంమహాః॥

శ్లో॥ యస్సర్వాభ మహీ సురాళి భవము క్త్యర్థైక కర్మాకరోత్
యస్త్రయ్యస్తగతప్రచారసుమనాస్సర్వాగమాభారభృత్
యోవాత్రాఖిలకర్మసంచయఫల ప్రాధాన్యధాతాభవత్
తం పన్నార్గవిబోధకం ఋషివరంబోధాయవంభావయె॥

తా॥ ఏమహర్షి వేదార్థములయందు నంచరించడి మనస్సుగల
వాడై సర్వాగమసంచారుడై బ్రాహ్మణులకు ముక్తిప్రదమగు కర్మ
కాండము నుద్ధరించి కర్మఫలపాదాన్యమగు సంధ్యావందన కర్మను
గూడ రచించిన సన్మార్గబోధకుడగు నాబోధాయనఋషిని నామ
నంబున భక్తిపూర్వకముగాఁ దలచుచుంటి,

శ్రీమదఖిలజగదుత్పత్తిస్థితి లయాధినాథ చిరాడ పరముఖనం
జాతాపాపానఋషిప్రవర పుత్రేణ నిత్యనైమిత్తిక కామ్యకర్మాను

ష్ఠానధరంధరానంద ప్రదానేన విశ్వాకారమహర్షిపుత్రేణ త్రయ్యాగ
మాస్తం సంచారస్వాంతవిరాజమానేన శ్రీమద్వోధాయ నాచార్య
గురువరేణాభిహిత సంధ్యావందనస్య కర్తవ్యతాకానుగత నిత్యానిత్య
త్వవిచారః.

తా॥ ప్రపంచాధీశ్వరుడగు విరాట్పురుషుని పశ్చిమముఖ సంభ
వుడగు నహభూనఋషి పాత్రుఁడును విశ్వాకారమహర్షి పుత్రుఁడును
కర్మనిష్ఠాగరిష్టులకానందప్రదుఁడును, వేదవేదాంగ పారంగతుఁడును,
నగు బోధాయనాచార్య గురువరునిచే జెప్పఁబడిన సంధ్యావందనము
యొక్క కర్తవ్యాదివిధి.

{ తత్రాదావనేన సంధ్యావందనేనకోవా లా
భ ఇతిబ్రాహ్మణస్య.

తా॥ ఈ సంధ్యావందనమువలన బ్రాహ్మణులకేమి లాభమనిన.

{ విద్యుక్తత్వాత్ప్రత్యహం సంధ్యావందనకర్మనైత్యమితి.
శ్రుతిః॥ అహరహస్సంధ్యా ముపాసీతేత్యభిహితత్వాత్తస్య
ఫలంతుదైవజ్ఞః॥

తా॥ సంధ్యావందనము నిత్యకర్మయని వేదమందుఁజెప్పఁబడు
టచే నది బ్రాహ్మణునికి ముఖ్యమని చెలియుచున్నది. శ్రు॥ అహరహ
స్సంధ్యాముపాసీత॥ తా॥ ప్రతిదినము సంధ్య నుపాసనజేయదగినదని
శాస్త్రముండుటచేతను దీనిఫలమునుగురించి దైవజ్ఞమహర్షిగూడ నిట్లుఁ
జెప్పియుండె.

శ్లో॥ సర్వసేవ్యమిదంసర్వం మహద్విభిరుదీరితం
కామ్యంసర్వమిదంకర్మకామస్సంకల్పజస్సృతః.

తా॥ మహద్బలచే జెప్పఁబడిన కర్మకాండమంతయు నందఁజేచే
సేవించఁదగినదనియు, నిది కామ్యకర్మమనియు, కామము సంకల్పము
వలన బుట్టునదియనియు.

శ్లో॥ మనస్సంకల్పమాత్రేణఫలేచ్ఛాజాయతే తదా
సమ్యగ్విచార్యకర్తవ్యంకర్మాత్మైవయికంసదా.

తా॥ మనమేవని సంకల్పించినను మనస్సునందు సంకల్పమా
త్రమువేతనే ఫలమందిచ్చగలుగుచుండును. అట్టిఫలేచ్ఛను భగవం
తుఁడు మనలకొనగిన యుక్తాయుక్తవిచారణకార్యమును నిర్మలమయిన
జ్ఞానముచే బాగుగా విచారించి ఆత్మైవయికం అనగా ఆత్మస్వయా
వుడగు భగవంతుని గుర్తుల బోధించుకర్మ. అదియే సర్వసేవ్యమై
నదిగాన దానినె సమరసజ్ఞానమునకై యిహపరసాధనమును నీ సంకల్ప
పందనమాదరించఁదగినది.

శ్లో॥ ఫలేచ్ఛయాయుతంకర్మ నప్రళస్తంభవేత్సరం
యత్కృతంచాత్మసుద్ధ్యర్థంతస్మోక్షస్యతుసాధనం.

తా॥ ఫలేచ్ఛతోఁగుడిన కర్మ ప్రళస్తమైనదికాదు అనగా
స్వర్గాదిభోగముల నపేక్షించియు ఇహమందు ధన కనక వస్తువాహన
ములగోరి యొనరించు తపఃకర్మాదులన్నియును యోగ్యములుఁగావని.

యే, కేవలాత్మశుద్ధికొరకేయేకర్మలననుష్ఠింతురొ యాకర్మలే మోక్ష
సాధనములనియు, మోక్షమనగా సంతరాత్మకు వ్యతిరిక్తమగుకర్మల
నిడుచుట దీనివలననే యోగ్యపదము నధిష్టించగలరు. ఇదియో మానవ
జన్మమునకు సార్థకము.

శ్లో॥ మనస్సదాచరత్యేవ జడరూపమిదం పరం

లబ్ధుంహిసుఖదుఃఖాదీన్ సాధనంచాంతరింద్రియం.

తా॥ జడరూపమగు నీమనస్సు సర్వకాలములయందును సంత
రించుచుండును. ఈయంతరింద్రియమగు మనస్సు సుఖదుఃఖములను
బొందుటకు నొక పెద్దసాధనము అనగా సముద్రమునందు నావ మన
కెటుల సాధనమగుచున్నదో యటువలెనే భవాభ్యయండిమనస్సు మన
ముతరించుటకు సాధనమైయున్నది.

శ్లో॥ తదర్థం నిర్మితం చైతత్కర్మసన్మార్గదాయకమ్

అధఃపాతభయార్తానాం మనోనిగ్రహకారణమ్.

తా॥ దుఃఖములవిడిచి సుఖములఁ బొందుటకుగాను నీసన్మార్గ
దాయకమగు కర్మకాండము రచియించఁబడినది. నీచమార్గములబడి
దుఃఖములబొందుదుమేమో యను భయముగలవారికి మనస్సును స్వా
ధీనపరుచుకొనుటకు కర్మకాండముగూడ నొక కారణముగనున్నది.

అనేనివేదవేదాంగధర్మజ్ఞా సర్వజనానందప్రదాయకమా
ర్గదర్శనార్థమేవకృతమేతదితి స్పష్టంభవతి॥ అస్మాదేవ॥

శ్లో॥ ధర్మార్థకామయక్తానాం కర్మైతదుదితం బుధైరితి ।
తస్మాద్ధర్మార్థకామయక్తానా మేవాహింసతాది ధర్మ
జ్ఞాపనార్థమిదంకర్మ

తా॥ ఇట్లు జెప్పటచే వేదవేదాంగధర్మముల దెలిసిన మహాబు
ధులు సర్వజనుల కానందమొసగు మార్గములఁ జూపగోరియే కర్మకాండ
మనునది జెప్పియుండిరిని స్పష్టమగుచున్నది. అందువలననె, శ్లో॥
ధర్మార్థకామయక్తానాం కర్మైతదుదితంబుచైరితి॥ తా॥ ధర్మము, అర్థ
ము, కామము, వీటితోగూడియుండువారికికర్మజెప్పబడినదియని జెప్ప
టచే ధర్మార్థకామయక్తులకే యహింసాది ధర్మములదెలియజేయుట
కయి నీకర్మకాండము జెప్పబడియున్నది. అనగా ధర్మమునుగోరి
వుత్రమిత్రకళత్రాదులతోనుండి తత్తదుపాధి సాధనమగు ధనము నా
త్తిందునెడ పరులనెవ్వరును హింసించగూడదని మనము దెలిసికొనుటకు
హింసయనగా పరులమనస్సును ఘేదమునొందించుట ; దీనినే మహా
పాతకమని యందురు. ఇట్టిపాపములఁ బొందకుండుటకై మనకు
సన్మార్గముల బోధించు కర్మకాండమును బోధించియుండిరి గాన నీంల్ల
భ్యావందన కర్మయందె.

శ్రు॥ సూర్యశ్చ మామన్యుశ్చ మన్యుపతయశ్చ
మన్యుకృతేభ్యః పాపేభ్యోరక్షంతామ్.

తా॥ సువతిప్రేరయతీతిసూర్యః షాణ్ ప్రేరతే. లోక చక్షువగో
భగవత్స్వరూపమైన సూర్యుడునుక్కోభాధి దేవతయు క్రోధమునకు

కారణభూతులగు రాగద్యేషవ్యభిసానులును రాగద్యేషదులవలన
నేనానర్చినపాపముల రూపుమాపి నన్నురక్షింతురుగాక యని ప్రార్థిం
చుటఁజూడ, శ్లో॥ అహింసాకైవకోఽన్యబ్రహ్మచర్యాదయోమమలోభ
స్యపురతఃకేమీసత్యాస్తేయాపరిగ్రహః॥ తా॥ కోపమునకు అహింస
ఎక్కడ? అనగా కోపముగలవాడు హింసజేయుటకు వెరువడని
భావము॥ చెడికోపె, చండతె క్రూరకర్మవత్సేనేతిచందాలః॥ అనగా
హింసాదికూరకర్మజేయువాడు చందాలుడని తాత్పర్యము. కాముని
యెదుట బ్రహ్మచర్యాది నియమములెక్కడ? అనగా కాముమచే
బ్రహ్మచర్యాది నియమములుఁ జెడునని భావము. లోభుని యెదుట
సత్యము, అస్తేయము, అపరిగ్రహము లెక్కడ? అనగా లోభగుణము
గలవాడు, సత్యముగా సంచరించవలెననియు దొంగతనముఁ జేయఁగూ
డదనియు, అసత్పురుషులవద్ద దానముల స్వీకరించఁగూడదనియు తన
మనస్సున దలచడని తాత్పర్యము. ఇవి పాపకార్యములుగాన కామా
దుల కధిదేవతులు మాచే నీపాపముల చేయించక రక్షింతురుగాక
యని ప్రత్యహము ధ్యానించుట.

తస్మాత్సర్వేషాంభగవదాయతస్మాత్ప్రచా

ర సిద్ధర్థమిదం శ్రుతివిభానేన కర్తవ్యమితిసిద్ధమ్.

తా॥ అందువలన నకు సమైనవారును భగవంతునియందాసక్తి
గలిగి సత్యముగా సంచరించుటకై వేదకర్మలఁ జేయఁదగినదని స్పష్ట
ముగాఁ జెలియుచున్నది, గాన.

శ్లో॥ అఖిలంసమవేక్ష్యహ తచ్చృత్యథావబోధకమ్
ధర్మశాస్త్రమిదంజ్ఞాత్వాకుర్యాత్తత్ఫలమశ్నుతే.

కా॥ ఈలోకమందు శ్రుత్యర్థమును బోధించు ధర్మశాస్త్రమంతయు బాగుగా తెలిసికొని అనగా నాచరింపదగు ధర్మముల బాగుగా తెలిసికొని సర్వధ్యవందవాది కర్మకలఁజేసినచో దానిఫలమును బొందుచున్నాడు.

నిరుక్తై శ్రవః స్థావరయం భారహరః కిలాభూత్
అధీత్య వేదంనవిజానాతియోర్ధా
అర్థజస్సకలంభద్రమశ్నుతేనాః మేతి
జ్ఞానవిభూతపాష్కా.

కా॥ అధ్యయనముజేసి శానియర్థమును తెలిసికొననివాడు వేదమును నొకవస్తువును మోసికొనిబోవుచుండెడి యొక మొద్దుగానుండును. వేదార్థమును తెలిసికొనినవాడు జ్ఞానముచేపాపములఁబోలినోలి శుభములకాలవాలమగు స్వర్గమునుబొందును స్వర్గమనగా స్థానమున నివసించునపుడును, ధనమార్జించునపుడును, ఆర్జించినదానిని భుజించునపుడును సత్యమార్గమున బ్రవర్తించుటయే స్వర్గమని భావము-అటువలెనె.

శ్లో॥ వేదంవా ధర్మశాస్త్రంవా కృత్వాధ్యయనమనేనతు
తుష్యత్యర్థమజానంతం నార్చయేత్సర్వకర్మసు.

శ్లో॥ సంసారార్థనమగ్నానాం నారేవైషానసంశయః

తా॥ తాతాతా నృణామాకా విశ్వకర్తృః సృజన్విభుః

తా. సంసారసముద్రమున మునిగియున్న నరులకు నీసంధ్యా వందనము నావవంటిదని నిశ్చయమనుటచే పాపమార్గముల విడచి సన్మార్గములయందు ముఖమృ సంపరిపజేయునని భావము. ఇట్టి శర్యదేవతా స్వరూపిణియగు గాయత్రీ మంత్రాధిష్ఠానదేవతను విరాట్పురుషుడగు విశ్వకర్మ మానవులు తరించుటకై సృజించినవాడని చెలిసికొనదగియున్నది.

శ్లో॥ తస్మామర్ఘ్యప్రదానంచ గాయత్ర్యోపాసనం తథా

సూర్యోపస్తానమితాని కర్తవ్యాణ్యతిభక్తితః.

తా. పైనచెప్పిన సంధ్యాకాలమందు అర్ఘ్యప్రదానమును గాయత్ర్యోపాసనమును సూర్యోపస్తానమును మిక్కిలి భక్తితో నీమూడు కర్మలు నాచరింపఁదగినవి.

శ్లో॥ యజ్జలంశుచిపూజార్థం తదర్ఘ్యమితికథ్యతే

త్ర్యప్తవర్ణాత్రిఫాదీయా ఋగ్గాయత్రీత్యసాస్త్రైశ్చ.

తా. పూజకొరకు పరిశుద్ధమగు జలమర్ఘ్యమనియు, ఇరువది నాలుగక్షరములుగలిగి మూడుపాదములుగల ఋక్-గాయత్రీమంత్ర మనియు జెప్పబడుచున్నది. గాయత్రీ గాయంతంత్రాయతఇతి గాయత్రీ.

తా॥ స్మరించువానిని రక్షించునది, 'గాయత్రీమంత్రాధిష్టాన దేవతను
ధ్యానించు జాతిభవపాశవిముక్తులైన త్వఘనుబొందుదురని తాత్పర్యము.

శ్లో॥ సూర్యస్యాభిముఖో త్తిష్ఠ్వా శుచిర్ధ్యానమనాకులమ్
సూర్యోపస్థాన మేతద్ధిబుధైరాచరితం స్మృతమ్.

తా॥ స్నానముచే పరిశుద్ధుడై నిర్మలమగు మనస్సుతో అనగా
శక్తితో సూర్యనకభిముఖముగానుండి పూర్వము ఋతుభులచే నాచ
రింపఁబడినట్టి ధ్యానము సూర్యోపస్థానమని జెప్పఁబడియె.

శ్లో॥ సంధ్యావందనమే తద్ధిపాఞ్చంజై నిత్యకర్మణామ్
ఆదావేతద్విహేనేన బ్రాహ్మణో యాత్యథోగతిమ్.

తా॥ నిత్యకర్మలలో నీసంధ్యావందనకర్మ నాదియందాచరించ
దగినది. ప్రాతఃకాలమున సంధ్యావందనమాచరించని బ్రాహ్మణుం
డఁగతి పాలగును అనగా భగవద్భక్తి గలుగునట్టియు నమరసజ్ఞాన
మభివృద్ధిజేయు నీసంధ్యావందనమాచరించని మనస్సు నీచకర్మల
యందు బ్రవేశించుటచే దుష్కర్మవలన యథోగతిపాలగునని భావము.

శ్లో॥ యేసంధ్యాం నవిదస్తీహస్తార్థయుక్తాం సుసేవీశీం
తే బ్రాహ్మణా స్వపాక్షేయా స్సర్వకర్మవిమూషితాః

తా॥ ఎవరు సేవించదగిన నీసంధ్యావందనమును జదివి యర్థ
మును చెలిసికొనరో యా బ్రాహ్మణులు సర్వకర్మఫలదూరులై యపా

మించినదినుక రెండుఘడియలన్నర మొదలు ఆయిదుఘడియలవరకును గౌణకాలమనిపేరు. ఈకాలమున సంధ్యావందన మూచరించిన చతుర్థార్థ్యప్రదానమున నాకాలాతిక్రమణ దోషము హరించును. పగటియందును రాత్రియందును గౌణకాలాంతమున భోజనవిధి జెప్పబడియుండె.

అ చ మ న వి ధి .

శ్లో॥ బ్రాహ్మణోబ్రహ్మతీర్థేన కుర్యాదాచమనంతిథా
కాయేనసారవేణాపి నాచామేత్పైతృకేణతు.

తా॥ బ్రాహ్మణుడు బ్రహ్మతీర్థముచే నాచమనము చేయదగినది. ఇంక కాయతీర్థమునను, సారవతీర్థమును నాచమనము చేయవచ్చుగాని పితృతీర్థముతో నాచమనము చేయగూడదు.

శ్లో॥ బ్రాహ్మచ్యుగుప్తమూలంతు కాయంకాసిప్తికంతథా
తర్జన్యంగుప్తయోర్మధ్యే పితృమగ్రేతువైవతమ్.

తా॥ చేతిబొటనవ్రేలి మొదటనుండి వచ్చిన జలమును పానము జేసిన బ్రహ్మతీర్థమనియు, చిటికినవ్రేలు మొదటనుండి వచ్చిన జలము కాయతీర్థమనియు- బొటనవ్రేలునకును- తర్జనవ్రేలునకును మధ్యనుంచి విడుదుజలము పితృతీర్థమనియు వ్రేళ్లకొనలనుంచి విడుదుజలము వైవతీర్థమనియు తాత్పర్యము.

శ్లో॥ అకాలకృతసంధ్యాయాః తద్దోషహరణాయచ
చతుర్థార్థ్యప్రదానంతు దత్వానిద్దోషతాంప్రజేత్.

తా॥ సంధ్యావందనమునకు ముఖ్యకాలము నతిక్రమించినచో, గూడతద్దోష పరిహరముకొరకు చతుర్థార్థ్యప్రదానమొనరించిన తత్ఫలము నొందగలదు అనగా విడి భోజనకాలమందే సంధ్యావందనమొనరించువారి విషయమని చెలియనగునన్నది.

శ్లో॥ విద్వానర్థ్యప్రదానంతు సప్రాణాయామపూర్వకమ్
కుర్యాద్జ్ఞానంచసౌఖ్యంచ బలమత్యంతమశ్నుతే.

తా॥ అర్థమును గుర్తెరిగిన బ్రాహ్మణుడు ప్రాణాయామపూర్వకముగా నర్థ్యప్రదానమొనరించినచో జ్ఞానమును మిక్కిలి బలమును సౌఖ్యమును బొందునున్నాడు. ప్రాణాయామమనగా.

శ్లో॥ ఇదయావాయుమాపూర్వత్యజేత్పింగళయాలథా
తద్వ్యత్యయేన కర్తవ్యప్రాణాయామంవటుర్గుప్తహి.

తా॥ ఏడడుకైపు నాసికారంధ్రమున వాయువును లోపలకువీల్చి కడిరంధ్రమున వెలువలకు విడిచిపెట్టుటయు మరలకుడిరంధ్రమున వీల్చి గూడమరంధ్రమున విడుదటయు నొకప్రాణాయామమనబడును.

శ్లో॥ ప్రాణాయామత్రయం కుర్యాత్పాలకాలేవనుస్సదా
మథ్యాపేక్షితిగూంప్రాక్తం సాయం పశ్చిమంతుతథా.

తా॥ ప్రాతఃకాలమునందు మూడుమారులును, మధ్యాహ్న కాలమునందు తొమ్మిదిమారులును, సాయంకాలమునందు పదిహేనుమారులును సంధ్యావందనమాచరించునపుడు ప్రాణాయామములనభ్యసించదగినది

శ్లో॥ ప్రాతర్తాద్యాహ్న యోరపుసాయమర్ఘ్యంభువిక్షిపేత్
సాయంతూపవిశ్కదద్యాత్ప్రాతఃప్రహ్వోఽభిజిద్ర్యజః

తా॥ ఆర్ఘ్యోదకమును ప్రాతఃకాలమునందును మధ్యాహ్న కాలమునందును జలమునందుంచవలయును. సాయంకాలార్ఘ్యమును భూమిమీదనుంచదగినది. ప్రాతఃకాలమున కొంచము వంగియును మధ్యాహ్నమున నిలచియు సాయంకాలమున గూర్చుండియు నర్ఘ్యవదానమాచరించవలెను.

శ్లో॥ గృహీత్వార్ఘ్యంతుపాశేభ్యాంగాయత్రీంసంస్కర్కబుధః
హృదంతతు తదుదృత్యక్షిపేదర్ఘ్యం యథావిధిః.

తా॥ విద్వాంసుడు తొండుచేతులతో జలమును గ్రహించి గాయత్రీ వందనమును స్మరించుడు హృదయమునకు సమముగా జలాంజలినుంచుకొని యథావిధిగా నర్ఘ్యప్రక్షేపణ మొనర్చదగినది.

శ్లో॥ జలాశయ స్వభావేతు సంధ్యాకాలేతునువ్రతః
భూమాజలేనసంప్రాప్త్యతదర్ఘ్యం తత్రసేక్షిపేత్.

తా॥ ప్రాతర్తాద్యాహ్న సంధ్యా సమయముందు తటాకాదులు

సమీపమున లేకుండినచో భూమిపై జలమును ప్రోక్షించి యచ్చటనే యర్ఘ్యప్రక్షేపణ మొనర్చునగును.

శ్లో॥ తర్జన్యంగుశ్యసంయోగాద్దద్యాదర్ఘ్యంగృహీవటుః
తద్యోగేరాక్షసీముద్రాతత్త్వాయంకుధిరంస్కృతమ్,

తా॥ గృహస్తుధును వటువును కూడ నర్ఘ్యప్రక్షేపణ మొనర్చు నపుడు బొటనవ్రేలు తర్జనవ్రేలునకు దాకకుండునటుల నుంచడనినది అట్లు తర్జనవ్రేలునకు బొటనవ్రేలు దాకినచో నది రాక్షసీముద్రయు నైయు దీనిచే విడువబడు జలము రక్తముతో సమానమనియు చెప్పి యుండె.

శ్లో॥ పద్మాసనస్థిహోమాని నిమీలనయనశ్శుచీః
నాసాగ్రవీరపంకుర్యాత్పక్షాఞ్జుభిభిరాదరాత్.

తా॥ పద్మాసనస్తుడై అనగా కుడిపాదము నెడమపాదమీదను నెడమపాదము కుడిపాదమీదను నుంచి కూర్చుండి పరులతో మాట్లాడక నిర్మలమనసుగడై శత్రువులమూనికొని కుడిచేతియొక్క యెదు వ్రేళ్లతో నాసాగ్రమును బట్టుకొనవలసినది.

శ్లో॥ కనిష్ఠానామికాఙ్గుష్ఠైర్యతీనాంబ్రహ్మచారిణామ్

నాసాగ్రవీరపంపృష్ఠా మువోంకారేతి సంస్కృతా.

తా॥ చిటికెనవ్రేలు దానిదరివ్రేలు బొటనవ్రేలు నీయూరితో

యేతులును, బ్రహ్మచారులును నాసాగ్రమును బట్టుకొనవలయును. ఇది
యే ఓంకార ముద్రయని జెప్పబడును.

శ్లో॥ గృహీషజ్ఞాఞ్ఘోభిస్తు నాసాగ్రంపీడయేత్సదా
ప్రోక్షైషాప్రణవానామ ముద్రాసర్వఫలప్రదా.

తా॥ గృహస్తుడు కుడిచేతి యొద్దువ్రేళ్లతోను నాసాగ్రమును బట్టు
కొననగు నదియైప్రణావమద్రయనియు సర్వఫలముల నొసలగుననియు
జెప్పియుండె.

శ్లో॥ ఓంకారంసర్వపాపఘ్నమాదావంతేచకర్మసు
స్మరేత్సూర్యకృతంపాపంహశేత్తత్ఫలదం పరమ్.

తా॥ సర్వపాపముల హరించెడి ప్రణావమును సంధ్యావందనాది
కర్మలయొక్క యాద్యంతములయందు స్మరించవలయును. ప్రారంభ
మున స్మరించిన ప్రణావము పూర్వకృతపాపముల హరించును, అంత
మున స్మరించిన ప్రణావము తత్రాకర్మఫలముల నొసగును.

శ్లో॥ ఆచమ్యార్చన స్థరంవిద్వాన్నిర్మలేనజలేనతు
ప్రదక్ష్యోగినఖిస్తంతుద్వాపస్తాపిసంమృజేత్,

తా॥ ఆచమ్యచాననము త్రాహ్మణుడు నిర్మలముగు జలముచే
మోచేతి దిగునాచమ్య మొనలు వ్రేళ్లకొనలవరకును రెండుహస్తముల
మధ్యకుకొనవలసినది,

శ్లో॥ అనామికాఙ్గుమధ్య పర్వాదిక్రమశోభపేత్
తర్జనీమూలపర్యంతం గాయత్రీం దశపర్యసు.

తా॥ అనామికప్రేలుయొక్క మధ్యపర్యముమొదలు క్రమముగా తర్జనీప్రేలు మొదటిపర్యమువరకు నగు పదిపర్యములయందును గాయత్రీని జపించవలసినది. పర్యములనగా ప్రేళ్లయందుండెడి యక్షగీతలు, బోటనప్రేలునకు అంగుష్ఠమనియు దానిదరిప్రేలునకు తర్జనీయనియు మధ్యమప్రేలునకు మధ్యమమనియు దానిదరిప్రేలునకు అనామికమనియు చిటికిన ప్రేలునకు కనిష్ఠయనియు నామములు.

శ్లో॥ మధ్యమాఙ్గుళిమూలేద్యే పర్వణీమేరునామకం
తస్మాత్ప్రదక్షణేనైవ గణయేద్దశపర్యసు.

తా॥ మధ్యమప్రేలుయొక్క మొదటిరెండుపర్యములును మేరువునుగా భావించి యామేరువునకు ప్రదక్షణముగా (అనగా) అనామిక, ప్రణేలిమధ్య పర్యము, ౧. మొదటిపర్యము, ౨. కనిష్ఠికప్రేలి మొదటి పర్యము, ౩. మధ్యపర్యము, ౪. చివరపర్యము, ౫. అనామికప్రేలి చివర పర్యము, ౬. మధ్యమప్రేలి చివరపర్యము, ౭. తర్జనప్రేలి చివర పర్యము, ౮. దానిమధ్యపర్యము, ౯. మొదటిపర్యము, ౧౦. ఈక్రమముగా లెక్కపెట్టుకొనవలసినది.

శ్లో॥ జపమాలాంగృహీత్వావాప్రాతర్నాభిసమంజపేత్
మథ్యాహ్నాహ్మదయేసాయం నానాంతే జపలక్షణం.

తా|| జవహరము గ్రహించిగాని పర్యమలయందుగాని గాయ
త్రీజవహరమిరునవుడు తవహస్తమును ప్రాతస్సంధ్యయందు నాభితో
సమానముగాను మధ్యాహ్నమున హృదయతుల్యముగాను సాయంకాల
మున నాసాగ్రనమముగను జపించదగినది.

శ్లో|| సమానోధవాత్మన్యాయత్రీప్రాజ్ఞుభోజపేత్
సాయంహృదజ్ఞుభోధూత్వా నాన్యథాఫలదాయినీ,

తా|| గాయత్రీ జవమొనరించుతఱి ప్రాజ్ఞుభముగానైనను ఉత్త
రమభిముగానైనను కూర్చుని లేక నిలచియుండియైనను జవమొనరించ
నగు మరియొక విధముగా నొనరించిన నది ఫలదాయినీగాదని జెప్ప
సోవు.

శ్లో|| గృహీవటుస్సదాదేవీశతమష్టోత్తరంజపేత్
తస్యాధికసహస్రంతు వానప్రస్థయతిర్జపేత్.

తా|| గృహస్తుడును బ్రహ్మచారియు గాయత్రీ మంత్రమును
౧౦౮ మారులు జపియించదగినది. వానప్రస్థుడును యతియును
౧౦౮ మారులు జపమొనరించదగినది.

శ్లో|| శ్రాద్ధానాధ్యాయదర్శేషు బ్రాహ్మణస్తుజపేచ్ఛుచిః
దశసంఖ్యాంతుగాయత్రీం యథావిధిరతద్విరతః.

తా|| బ్రాహ్మణుడు శ్రాద్ధదినములయందును, అనాధ్యాయ దినము
లయందును దర్శయందును గాయత్రీ మంత్రమును పదిమారులు యథా

విధిగా స్మరించదగినది. ఈచెప్పబడిన దినములయందుకొన్ని కర్మ
లధికముగా నుండుటచే పదిమాడులే చాలునని చెప్పియుండె. అతఁజ్ఞాత
యనుటవలన నన్యకర్మలవలన నలసియుండుటచే నీపదిపర్యాయము
లైనను క్రమముగా జేయదగినదని భావము దోచుచుండె.

శ్లో॥ అనాచమ్యైవ యః కర్మకురుతే నిష్ఫలంహితత్
గోక్షాకృతిహస్తే నామలకమౌతజలంపిజేత్.

తా॥ ఆదమనముజేయక నాచరించుకర్మ నిష్ఫలమగును గాన
ఆదమనము జేయునపుడు తనహస్తమును గోవుయొక్క కర్మాకృ
తిగానుంచి యందు రేగుబండుమాత్రము ప్రమాణముగల జలమును
పానముజేయదగును. ఇది పూర్వఋషుల యాచారము గనుకనే మన
మిప్పటికిని ఉద్ధరించెడు జలముతో నాదమనజేయుదుము. ఆ ఉద్ధరి
ంచెడు జలము రేగుబండుమాత్రమై యుండువని తెలుసుకొనదగినది.

శ్లో॥ స్మృత్వాణావిశ్వకర్మాణం సానగాదీంస్తతఃపరం
చతుర్వింశతినామాని కేశవాదీనిసంస్మరేత్.

తా॥ సన్ధ్యావందనప్రారంభమున విశ్వకర్మను ఛానించి తద
నంతరము సానగ, సనాతన, అహభూన, వ్రత, మువర్ష అను నైదు
గురు బ్రహ్మఋషుల స్మరించి కేశవాది నామముల స్మరించవలయును.
అనగా నీ నామములన్నియు భగవత్సంబంధమైనవని చెలిసికొనదగి
నది. అందుకు, శ్రుతి॥ యోదేవానాం నామభాషికవిప॥

తా॥ విరాట్పురుషుడగు విశ్వకర్మయొక్క-డే దేవాది సర్వనామ
ముల ఛరించుచున్నవాడై ప్రకాశించుచుండెననిభావము.

శ్లో॥ కేశవాద్యైశ్చతుర్థ్యాంతైః ప్రీతిభిఃపీత్యాజలంశుచిః.

స్వాహాకారేణయైశ్చేతస్త్వైత్యాచమనమీతితమ్.

తా॥ చిత్తశుద్ధిగలిగి చతుర్థ్యాంతములగు కేశవాది మూడునామ
ములతో స్వాహాకారయై క్తముగా జలపానముజేసిన స్త్వైత్యాచమన
మనబడును.

శ్లో॥ ఆననేన్యస్తపాదోవాస్థితఃపద్మాసనతథా

బహీర్జానుకరోభూత్వా నాచామేత్సర్వదాబుధః.

తా॥ పీటయందు పాదములుంచుకొనియు పద్మాసనమునందుం
డియు మోకాలికి తెలుపల చేతులనుంచుకొనియు నాచమనము జేయ
నుడడు.

శ్లో॥ ఏవముక్తప్రకారేణ బ్రహ్మచారి గృహీచతామ్

ధ్యాయేదతంద్రితోసంధ్యాం సర్వకాలేషునిర్మలః.

తా॥ బ్రహ్మచారులును, గృహస్తులును నీచెప్పబడిన విధిగా
'జాగరూకతతో' ప్రాతస్సాయంకాలములయందెత్తుదును సంద్యావంద్ర
ము జేయదగినది.

శ్లో॥ ఓంకారమాదిగాయత్రీం త్రిభిర్వాక్యహృతిభిశ్చతా మ్
ఉభయోస్సృగ్యయోర్జహ్నావేదమూలఫలగుభేత్.

తా॥ ఓంకారమాదియందుంచి పాదరూపములు గానుండు మూడు
వాక్యహృతులతో గూడుకొనిన గాయత్రీమంత్రానిష్ఠానదేవతను ప్రాత
స్నాయం సంధ్యలయందు స్మరించినవానికి వేదమూలమగు ఫలము
లభిండును.

ఇతి శ్రీమద్యలవర్తి ఆంజనేయ శాస్త్రీణా కృతభాష్యేన
తాత్పర్యబోధిన్యాసహ సంధ్యావందనవిధిః

శ్రీవిశ్వకర్మశేనమః

స ధ్యాయనమ్ .

శ్లో॥ యస్మై ద్విశ్వకర్మాణం సానగాది యుతంవిభుః

సృష్టిస్థిత్యంతరారం సభాహ్యభ్యంతరశ్శుచిః

ఓం కేశవాయస్వాహం ఓం నారాయణాయస్వాహం ఓం
మాధవాయస్వాహం ఓం గోవిందాయనమః విష్ణవేనమః మధు
సూదనాయనమః త్రివిక్రమాయనమః వామనాయనమః శ్రీధ
రాయనమః శృంగేశాయనమః పద్మనాభాయనమః దామో
దరాయనమః సబ్బర్షణాయనమః వాసుదేవాయనమః ప్రద్యు
మ్నాయనమః అనిరుద్ధాయనమః పురుషోత్తమాయనమః అఘో
క్షాయనమః నారసింహాయనమః అచ్యుతాయనమః ఉపేంద్ర
యనమః హరయేనమః ఓం శ్రీకృష్ణాయనమః

స్మృత్యాచమనం కృత్వా.

ఉ త్తిష్ఠన్తు భూతపిశాచా ఏతే భూమిభారకా

ఏతేషా మవిరోధేన బ్రహ్మకర్మ సమూరభే॥

తా॥ భూతపిశాచములు ఇష్టం ప్రాప్తువనీతి భూతాః పిశా

చుశ్చం రీతి పిశాచాః॥ అనగా ధర్మమున గట్టువడక స్వేచ్ఛగా.

రుగు మాంసాశనులు నత్తురుకుల హృదయమందు భరించ శక్యము గానిది యధర్మము. అట్టి యధర్మమును భరించువారు భూమికి భారకులు అనగా భూజనుల బోధించువారు వీరితో విరోధము జెట్టుకొనినచో సత్కర్మల జెటుతురుగాన వారితో విరోధించకయే సంధ్యావస్తన కర్మ ప్రారంభించుచుంటినని భావము. అట్టివారు సంధ్యావందనకల మందు లేచి బిల్లుదురుగాక యని ప్రార్థన.

ఉత్తిష్ట స్వీతి॥ భూమి భారకాః - భూమే భారం అనుభంజకర్వ స్తీతి భూమి భారకాః భూస్థితజనబాధకా ఇత్యర్థః. భూతపితాదాః- ఇష్టం ప్రాప్నువ స్తీతి భూతాః - పితృతమత్సంతీతి పితాదాః పితృమవిరోధిన విరోధరహితేన నతుస్నేహేన బ్రహ్మకర్మ సంధ్యావస్తన కర్మసమారభే ప్రారభ్యతే కరోమి త్యర్థః- యేయే సత్కర్మవిష్ణుకారిణస్తే ఉత్తిష్ట స్వీతి - పార్థనాయాంబోట్.

మూ॥ ఓం భూః ఓం భువః ఓం సువః ఓం మహాః ఓం జనః ఓం తపః ఓం సత్యం ఓం తత్సవితుర్వరేణ్యం భగ్నో దేవస్యధీమహిధి యో యోనః ప్రచోదయాత్ ఓం మాహావ్యోతిరసామృతం బ్రహ్మగృహ్యవస్సువరోమ్.

తా॥ ఈ మంత్రార్థము ముందు జెప్పబడును.

హునోషా త్తదురితక్షయద్వారా శ్రీహరమేశ్వర ముగ్ధి శ్రీహరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం శ్రీవిరాడ్విశ్వకర్మాజ్ఞయా ప్రవర్త

కూనస్యాద్యబ్రహ్మణః ద్వితీయప్రహరార్థే వై వస్వతమస్వన
 రే కలియుగే ప్రథమపాదే జమ్బుద్వీపే మేరోర్దక్షిణదిగ్భాగే
 శ్రీశైలస్యేనా న్యప్రదేశే కృష్ణాకావేర్యోర్మధ్యదేశే సమస్తదే
 వతా బ్రాహ్మణసన్నిధౌ అస్మిక్ వర్తమానన్యావహారిక చా
 స్త్రీమానేనసంవత్సరే * ఆయన * ఋతౌ * మాసే * పక్షే *
 తిథౌ * వాసరే * శుభనక్షత్రే శుభయోగశుభకరణ ఏనంగు
 ణవిశేషణ విశిష్టాయాం శుభతిథౌ శ్రీపరమేశ్వరముద్దిశ్య శ్రీప
 రమేశ్వరప్రీత్యర్థం పాత్రసంధ్యాముపాసిష్యే.

మూలమ్. ఆపోహిష్టామయోధువస్తానః శ్చేదఙ్గాతన
 మహేరణాయచక్షుసేయోవశ్శివతమోరస
 స్తస్యభాజయతేహను ఉశతీర్వివమాతరః
 తస్మాదరంగమామహోయస్యక్షయాయజిన్వధ
 ఆభాజనయథాచసః.

తా॥ పరమాత్మవలె సర్వమును వ్యాపించిన జలాధిష్టానచేవ
 తనుగూర్చి ధ్యానము. నుఖములకాలవాలమును నో యువకములారా!
 పైరులను వృద్ధిబొందించి మాకన్నమునొనగడు. మీరు మాకు తల్లుల
 వలె మిక్కిలి రకుణీయుములై మాయొందియుముల వభివృద్ధిబొందుటకునే
 ధైర్యసములుగలవో యారసములనొనంగిన మేమునుఖంతుము. అని
 భూమియందు జలమును విడువవలయును, జలములారా! శుష్టుల
 గలతానయుక్తులగుగా జేయుడు,

భా॥ అపరితాపః హేతవః అపుల్ వ్యాప్తా వితి భాతోరపాం సర్వ
 హ్యవకత్వం యథా పరమాత్మా సర్వవ్యాప్తతదైత్యర్థః. “అపావా ఇ
 దగ్గ సర్వం విశ్వాభూతా న్యాపరితాపతేత్స” ॥ హి శబ్దస్యేవ కాగార్థః-
 యాయమేవ మయోఘవః - సుఖవ్రతదాః సుఖభూమయ ఇతివా స్థ-భ
 వధ దీర్ఘ త్వాంససః-తాఃపూర్వోక్తాయాయం, వః, అస్మాక్ షా దైతిన్నా
 య దధాతన స్థావరయత, అనేన పృథివ్యాః జలనంబంధేనైవ సర్వసస్య
 సమృద్ధిర్వ్యత్యతే ॥ మహా. మహతే, రణాయ. రమణీయాయ, దక్ష-సే
 ఇంద్రియజన్యజ్ఞానాయ, అనేన నకు కేవలమైహిక సాధనమన్న మితి,
 కింత్యింద్రియజన్యజ్ఞాన కారణత్వాచ్చ తదధిగమ్య చ రంగమితు మిత్య
 ర్థః॥ వాయుష్మాకం శివతమః అత్యంతసుఖకరః యోరసః రస్యతే ఆ
 స్వాద్యత ఇతిరసః॥ తస్యతంరసం ద్వితీయార్థే షష్ఠీబోధ్యంబహువిధాన్తి
 లోకేనః అస్మాక్ జనయథ అన్మదింద్రియపుష్టికరం రసంప్రాప
 యతేత్యర్థః॥ ఉశతీశ్చపేజుయక్తాః వ్రధమాధై ద్వితీయవిభక్తిశ్చాందసీ
 మాతర ఇవ యథాస్థస్యగసేనమాతరః పుత్రాన్రక్షన్తి తదైత్యర్థః॥ య
 న్యగసస్యక్షయాయక్తిశ్చా తృతీయార్థే దశకుద్ధీవిభక్తిః జన్యధ యాయము
 ల్లసథ॥ తస్మైరసాయనః యుష్మకం అరం భృశం గమామ, గచ్ఛేమ-
 అనేనభూమా జలంఃక్షిపేత్ హేతవః హేసర్వతో ముఖాని నఃఅస్మాక్
 జనయథ, యథానస్తానవన్తో భవిష్యామ స్థావరుతేత్యర్థః॥

మూలమ్. సూర్యశ్చమామన్యశ్చమన్యవతయశ్చమన్యకృతే
 భ్యః పాపేభ్యోరక్షంతామ్ యద్రాత్యాపాపమకార్షం

మనసావాచాహస్థాభ్యాం పద్యాభ్యముదరేణశిశ్నా
రాత్రిస్తదవలున్మతు యత్కించదుఃఖితం మయి
ఇదమహంమా మమృతయోనాసూర్యజ్యోతిషి
జుహోమిస్వాహా.

తా|| మనమనస్సును సత్కర్మలయందు బ్రవేశపెట్టి పరమాత్ముడగు సూర్యుడును, క్రోధమును (అనగా) ఓకోపమా నాచే హింసాది కర్మల జేయించక మనిభావము. క్రోధాధిపతులగు రాగద్వేషదులు. అసత్కర్మలయందు మమ్ముల ప్రేరేపించక పాపమార్గము దొలగించి రక్షింతురుగాక. రాత్రియందు తెలియక మనస్సుచేతను (అనగా) పరసీదనమూహించుట, మనస్సువలన గలిగెడిదోషము. వాచాదోషమనృతము నితరుల దూషించుటయును మొదలగునవి చోరత్వముచే సరధనమును స్వీకరించుట హస్తమువలన గలిగినదోషము, పిత్తులు మొదలగు పూజ్యులకు పాదములు దాకట పాదకృతమగు దోషము, మధుమాంసాదుల భక్షించుట ఉదరకృతదోషము, పరస్త్రిగమనము మొదలగువాటినన్నిటిని రాత్యధిష్ఠాన దేవతయై, యాపుమాపుగాక. ఇంక నేనైన పాపములుండినచో వాటినన్నిటిని నేను నాయ హంకారమును అమృతకారణస్వయంప్రకాశ బ్యోతిన్వయావమునందు హోమముచేయుచున్నాను స్వాహా అని ప్రాతఃకాలమున జలపానము జేయునది.

భా|| సూర్యశ్చేతి|| సువతిప్రకయతి వ్యాపారేష్వతి సూర్యః

ఘోషప్రేరణ భగవాన్సూర్యః సున్యుః క్రోధః మన్యువతయః క్రోధ
స్వామినః రాగద్వేషాదయ ఇతివా మన్యుకృతేభ్యః మన్యునాక్రోధే
నయోయే పాపాః కృతాస్తేభ్యః మామాం రక్షంతాం ప్రార్థనాయాం
లోబ్ మాం పాపేభ్యః పాలయన్త్విత్తర్థః రాత్ర్యా అతీతేన శాత్రి
భాగేన యత్పాప మకార్షం అకరవం మనసా పరోత్కృష్టాసహన
త్వం మానసికం పాపమితి వాచాపాప మన్యతం హస్తాభ్యాం చౌ
ర్యేణ పరద్రవ్యాకర్షణం హస్తకృతం పాపం పూజ్యే పదస్పర్శనం
పాదకృతం అభక్ష్యభక్షణ ముదరకృతం మధుమాంసాదికం శిశ్నా
గుహ్యం గేన పరశ్రీగమనాదికం యద్యత్పాపం కృతం తత్సర్వం
శాత్రి స్తవలుంపతు రాత్ర్యభిమాన దేవతా అవలుంపతుహరతు కించ
మయి యతిగించిద్దురితంతదిదంసర్వం మామహంభావత్వంచ అహం
సూర్యే భగవతి అమృతయోనౌ జగత్కారణస్వరూపే జ్యోతిషిస్వ
యం ప్రకాశే జుహోమి వక్షిపామి భస్మీకరోమీత్యర్థః తదభిమంత్రి
తజలం స్వాహేతి ఫిచేత్,

మధ్యాహ్నకాలే,

నమాలమ్॥ ఆఃపునస్తుప్సధీనీం పృథివీపూతాపునాతుమాం
పునస్తుబ్రహ్మణస్తర్భిహ్మపూతా పునాతుమాం
యదాచి స సుభోజ్యంయద్వాదుశ్చరితంమమసర్వం
సాహ సతాంచ ప్రతిగ్రహన్ స్వాహా॥

తా॥ ఆపశ్శబ్దవాద్యుడగు పరమాత్మ అనగా సర్వవ్యాపకుడగు విష్ణువు ఆపోవా ఇదగ్ సర్వమితి శ్రుతే॥తా॥యీప్రపంచ స్వరూపమంతయు ఆపః అనగా ఒడకముల కథిస్తాన దేవతయగు విష్ణువని భావము. అట్టి పరమాత్మ భూమిని పరిశుద్ధి జేయుగాక భూమి పరిశుద్ధిరాల్తై నన్ను పరిశుద్ధుని జేయుగాక యని ప్రార్థన అనగా భూమ్యధిస్థాని దేవత నన్ను సూరకృత్యములఁ బొల్పు డనిక పవిత్రమార్గముల నుంచుగాక యని భావము. వేదపురుషుడు నన్ను పవిత్రుని జేయుగాక విరాట్పురుషునిచే పవిత్రములైన జలములు నన్ను పవిత్రునిజేయుగాక. ఉచ్చిష్టాన్నమును భుజించుటయు కీటకాది దుష్టమగు పదార్థముల భుజించుటయు ఆగమ్యాగమనాదికమును అసత్పురుషుల ప్రతిగృహము మొదలగు నేవాపములఁ దెలియక నేనొనరించితినో యావాపములను నీయుదకాధిష్ఠాని దేవతయగు పరమాత్మ నూపుమావ నన్ను పవిత్రుని జేయుగాక స్వాహాఅని జలహనము చేయునది.

భా॥ ఆపః పునర్వీతి॥ ఆపః వహ్నోదకాని పృథివీంపునంత అపుల్ వ్యాప్తా వితి సర్వవ్యాపకో విష్ణుః తథా॥ శ్రు॥ ఆపోవా ఇదగ్ సర్వమితి శ్రుతేశ్చ అపశ్శబ్దవాచ్యో శ్రీ మహావిష్ణు రావన్వరూపః పృథివీం పునర్వీత్యర్థః సాపృథివీపూతామా మనుష్టాతారం పునాతుయోగ్యకర్తృధిహరిణం కరోత్వీత్యర్థః బ్రహ్మణస్పృతిర్వేద జేహ్యో మాంపునాతు బ్రహ్మపూతా ఆపః మాం పునాతు పునస్తు పురుషవ్యతిర్థి

యశ్చాందసః యదుచ్చిష్ఠం పరభుక్తాః. వశిష్ఠం అభోజ్యం భోజనాః.
 నర్హం కేశకీటమఘమాంసాదిమిశ్రితం దుశ్చరితం అగమ్యాగమనాదికం
 అసతాం క్రూరకర్మిణాం ప్రతిగ్రహాదిక మజ్ఞానకృతం యద్యత్సాపం
 మమ తత్సర్వమవనుద్యతపః తదధిష్ఠవదేతా విష్ణురితి భావః మాంపు
 నస్తు తదభిమంత్రితజలం స్వాహేత్యౌ దరాగ్నౌ సుప్తహుతమస్విత్యర్థః
 పి బేత్.

సాయంకాలే.

మూలమ్॥ అగ్నిశ్చ మామన్యశ్చ మన్యపతయశ్చ మన్యకృ
 తేభ్యః సాపేభ్యో రక్షంతామ్! యదహ్నోసాప
 మకార్షం మనసా వాచాహస్తాభ్యాం, పద్భ్యాముద
 రేణ శిశ్నా, అహస్తదవలుమ్పతు, యత్కించ
 దురితంమయి ఇదమహంమామృతయోసౌ సత్యే
 జ్యోతిషిజహోమిస్వాహా॥

కా॥ హృదంత రాశమున నన్నిరూపముతో నుండు పరమాత్మ
 నన్ను రక్షించుగాక అగ్నియనగా భుజించు పదార్థముల బీర్ణింపఁజే
 సేయుఁద్రయములకు పుష్టియొసంగునది. దీనివలననే సర్వప్రాణులు
 జగిలించుటకు కారణమగుచున్నది. శ్రు॥ ప్రజాపతిశ్చరలిగర్భే అస్తా

కా॥ భగవంతుడు గర్భములో సంచరించుచుండెననియుం జెప్పి

యుండె నది యిగ్నయని భావము. మిగిలిన మంత్రార్థము సూర్య శ్చయను మంత్రమువలన దెలియుచున్నది.

భా॥ అగ్నిరితి॥ అగతికుటిలం ఊర్ధ్వంవా గచ్ఛతీత్యగ్ని
అగతుటిలాయంగతో ఊర్ధ్వపార్శ్వాహోగామ్యయం సర్వవ్యాపీత్యర్థః
పౌదగ్యాగ్నేస్సర్వవ్యాపకత్యమితదధిష్ఠనదేవతా పరమాత్మావ్రజావ
తిశ్చరతిగర్భే అంతఃప్రతీతేశ్చతాదృశఃపరమాత్మ స్వరూపోగ్నిఃస్స
ర్వజీవాంతర్యామిత్యేనచరతీత్యర్థః - తస్మిన్నరమాత్మనిమగ్నతపావం
జహౌమినివేద్య భస్మీః రోమిత్యర్థః- స్వాహాసుప్తహితమస్తు- సాయం
జలపానమంత్రమేతచ్ఛ్రేయ సూర్యశ్చేతిమంత్రేణైవోక్తం.

అచమ్య.

మూలమ్॥ దధిక్వాన్మోలకారిషంజష్టోరశ్వస్యవాజినః
సురభినోముఖాకరత్స్రిగిరియూగ్షితారిషత్.

తా॥ జగజ్జేత్వందైవప్రియసర్వవ్యాపకుఁడును సర్వజీవాన్తర్గతుఁ
డునునై : అగ్నియే ముఖముగాగల హవిర్బుఁడు, అనగా సర్వవచ్ఛాన్
ములను తనయందు లీనముజేసుకొను పరమాత్మసంబంధమైన స్తోత్ర
మును జేయుచుంటిగాన మాముఖములను పరిమళమగల వాటినిగాఁ
జేయుగాక అనగాసత్యగుణతో గూడునటులఁజేయుగాకయని భావము.
మాజీవితకాలమును వృద్ధిండుగాక అనగా భగవత్సార్థనాభిలాషులకా
యానంద ప్రాప్తిపరకు జీవితకాలమొసంగుగాక యని భావము. ఈ
మంత్రాన్నియున మార్చనముజేయునది.

భా॥ జిహ్వోర్జగజ్జేతుః జిజయే అశ్వస్య - సర్వవ్యాపకస్య, ఆశూ
వ్యాప్త-వాజినః, సర్వగతస్య - ఎజగతౌ, దధికాశ్వాత్ - హవిర్భుక్
దధికాశ్వాత్ ఉబ్దోవాస్తే రేఫపూర్వత్వాన్న కారణ్యణకారః. తస్య
దధికాశ్వాత్ జిహ్వోర్జగజ్జేతుమకారీషం, కుర్యాం - రేఫవిరి ఇకా
రశ్చాందస్య, దధివాపికామతిగచ్ఛతీతి దధికాశ్వా సపకమాత్మానః
ఆస్మాకంముఖాముఖాని, సురభీ, సురభీణి, పరిమళయూత్రాః, సత్స-
హస్టానాని, కరతే కరోతు నః ఆస్మాకమాయూంషి ఓలీత్యాయుః క్షణ
గతా, జీవితకాలాత్ ప్రతారిషత్ పర్థయతు తత్సదర్శనపర్యంతమస్త్ర
దాయూంషివర్థయతేత్యర్థః। అన్యథాజన్మవైఫల్యాదాయుర్వృద్ధిమిచ్చ
తీత్యర్థః ఆత్మేమాన్దనంకర్తవ్యం నత్వాచౌ.

శ్లో॥ అస్తాక్షరం నవపదంపదాస్తై ప్రక్షిపేజ్జలం ఆశ్వమేధః
అంలభ్యా మనశ్శుశ్మమవాపుయ్యాత్॥

మూలమ్, హిరణ్యవర్ణాశ్శుచయః పావకా యానుభూతః కిశ్య
పోయాస్త్వద్యోః ఆగ్నింయాగర్భందధరే విహుషాన్
పరిపశ్యగ్ స్థానా భవన్తు.

తా॥ ప్రాతస్సాయంసంధ్యాకాలములయందు బంగారుచాయ
గలిగి నట్టియు సొన నరూపాదులచే నందరను పవిత్రుల జేయుచున్నట్టి
యు, పియుదకములయందు సొనగ పుత్రుడగు కశ్యపప్రజాపతి యుద్భవ
తిల్లినా, అనగా ప్రాకన్యముద్రతీరమున కశ్యపప్రజాపతి యుద్భవ

జేనని భావము, లేక కశ్యపయనునని పశ్యకుడని జెప్పకొనినచో ప్రాతఃకాలమున సూర్యుడు సముద్రములోనుదయించుచున్నట్లు దోచుచుండును. వియదకములమధ్యనుండునొకలంకయందు అనగా ప్రాకృముద్రమధ్యయందు అపైశ్చర్యసంపన్నుడైన ఇంద్రుడుదృష్టి చెనో, వివి బడబాగ్నిని గర్భమునందు భరించెనో. అనేక రసరూపములగు నాయుదకములు అనగా జలాధిష్ఠాన దేవతయగు పరమాత్మయని భావము. మాదుఃఖములతోగొట్టి సుఖములనొసంగుగాక.

బా॥ హిరణ్యవర్ణాః సువర్ణవికారాః, ప్రాతఃస్నాయంసంఖ్యాకాశే సూర్యకిరణప్రసారణాదేవందృశ్యంతత్తత్కర్తవ్యః- సువయః అత్యుగ్రపరిశుద్ధాః పావతాః పవిత్రకరణసమర్థాః-సర్వేపానానచగాహనాభ్యానుద్యహిష్కర్షిమాపునంతీత్యర్థః - గూఃఆపః - గూఢాబిప్పుకశ్యపః, సానగపుత్రఃకశ్యపప్రజాపతిః ప్రాకృముద్రేరే జాతఇన్ద్రుచ్ఛిప్రసిద్ధి - అన్యథావర్తవ్యత్యయేన పశ్యకః సర్వసాక్షీసూర్యఃజాతః ఆవికభూత్ - తద్వద్రుభిరనుమీయత ఇత్యర్థః - యస్వపుసురపతిస్తాతః ప్రాకృముద్రేకాచిల్లరికా తత్రాయునిర్మితి జాతఇతిభావః. యాః ఆపః అగ్నింబడబానలంగర్భంధరి, గర్భేశినుమివర్ధిత్వం-అగ్నేస్సర్వాస్త్రామిత్యంప్రసిద్ధంతద్వత్ విరూపాక్షానారూపాః, కారణగుణాః కాశ్యేనంక్రామస్తీతిన్యాయాత్ అగ్నేరావణిగ్రుతేశ్వశలపుష్పగసానిభేదేన నానారూపత్వమితిభావః. తాః ఆపః న అస్మాకం తదధిష్ఠానదేవతేత్యర్థఃశం. ఇహికసుఖంస్యోనాఃఅపైషయితే

సుఖదాభవస్తు అన్యధాశం, దుఃఖశమనంకృత్వాస్యోనాః సుఖప్రదాభవస్తు.

మూలమ్. యాసాగ్ రాజా వరుణో యాతిమధ్యేసత్యాన్యతే
అవపశ్యక్ జనానామ్ మధుశ్శ్చులః శ్చచ యో యాః
పావకాస్తానతిపః శ్చగ్ స్యోనాభవన్తు॥

తా॥ ఏయుదకములమధ్యయందు పశ్చిమ దిక్కునకు రాజగు
వరుణుడు జనులయొక్క సత్యాసత్యములగను గొనుచున్నందున
ఇందువలన పూర్వము పశ్చిమ సముద్రమునందు వరుణుడు నావికాయా
త్రసలువుచు ఇతను రాజగుటచే తత్తీరవాసులను న్యాయముగాఁ బరి
పాలించుటవలన నిట్లు వర్ణించఁబడెనని తెలియుచుండె. ఏవి మధురద
సములనొసంగునో ఏవి పరిశుద్ధములై యిశరులఁ బరిశుద్ధిజేయునో యా
యుదకములు మాకు సుఖములనొసంగుగాక

భా॥ యాసామపాంతుధ్యే రాజావరుణః పశ్చిమదిగధిపోజనా
శాం సత్యాన్యతే. యథార్థాయథార్థే అవపశ్యక్ వివేచయక్ యాతి
ప్రజతి, అనేనపురాకిల నావికా యాత్రానుకూల సామన్ధ్యోఽయం
వరుణస్తత్తీరవాసినా మత్యస్తవాత్సలేన పాలయామానేతి తత్కృత
జ్ఞాతామిదనార్థముపవర్ణితోయమితిప్రతిపాద మధునిచ్ఛేత న్నీతిమధు
శ్శ్చులః ద్యుతిర్ అనేదనే శుభయః స్వతశ్శుద్ధయః పావకాశ్చాన్య
హావనసామర్థ్యాః యాః ఆపః తా, నః, అస్మాకం, శం, స్యోనాఃభవన్తు.

మూలమ్. యాసాందేవా దివికృణ్వంతి భక్షం యా అన్తరిక్షే
 బహుధాభవంతి యాః పృథివీం పయసోన్దంతి
 శుక్రాస్థాన ఆపశ్యగ్స్యోనాభవన్తు.

తా॥ గ్వర్గమునందు దేవతలు ఏయడక ములను పానముజేయు
 నుండియో ఏవిమేఘునుండలమునుంచి భారారూపముగా ననేకములై భూ
 మిని తడిపి చాఢిందుచున్నవో అనిగా భూతకోటికి హితవగు సస్యా
 ములు ఫలించునటుల తడవుచున్నవని భావము. అట్టి స్వర్షముగు
 జలములు చూతు నుభయమునొసంగి రక్షించుగాక.

భా॥ దేవాఃపీవ్యంతిదేవాః దివక్రీడాదా అమరాః- దివిద్యు
 లోకే యాసామపాంభక్షంభక్షణం కృణ్వంతి కుర్వంతి పురాహితా
 యస్యోత్తరదేశే తేజోపురమితి జనస్థానమస్తి తత్రస్థాపితదేవాఇతి తదే
 వస్వరితిఫణంతి గంగాజలనమీపేదరస్తస్తజ్జలమవిబన్నిత్యర్థః యాః
 అన్తరిక్షేభే బహుధావర్షయాపేదేత్యర్థః భవంతియః పృథివీంపయసా
 పృష్ట్యా ఉదంతిక్షేదయంతి జీవిజీవనార్థమిత్యర్థః శుక్రాఃస్వచ్ఛతరా
 తాఃఆవఃసః శంస్యోనాభవన్తు.

మూలమ్. శివేనమాచక్షుషా పశ్యతాపఃపశ్యివయాతను
 వోఽస్పృశతత్వచమ్రేసర్వాగ్ అగ్నిగ్ రవృషదో
 హువేనో మయి పరోఽబల మోజోనిధత్రదృషదా
 దివ ముఞ్చతు.

తా॥ ఓజలములా . . అనగా తదధిష్ఠానదేవతయగు విష్ణుభావము కరుణాకటాక్షవీక్షణముచే నన్ను జూతురుగాక. మంగళప్రదమగు మీ శరీరముతో నా శరీరమును స్పృశించి పవిత్రుని చేయుదురుగాక. ఓజలములారా మీ మధ్యనుండు బడబానలము మొదలగు నమస్తగును అనగా పరివారసమేతమగు తదధిష్ఠానదేవుని యనిభావము ధ్యానిండుడున్నాను. ఎందుకనగా, నాయందు దీప్తిని బలమును ఉత్సాహమును దిరముగా నుంతురుగాక యని పాపనిర్గమము కొరకు దక్షిణాస్తముతో కొంచము జలము నాసికాగ్రమువరకు నెత్తి వాచు భాగమున విడచి నాజలమును జూడకయుండునది.

భా॥ హే ఆపః తదధిష్ఠానదేవస్సనాతనో విష్ణునితి భావః శివేన, మంగళప్రదేన చక్షుషా ఆపాంగేన- మా-మాం-పశ్యత, కరుణాకటాక్షవీక్షణేన మౌంపశ్యత ఇత్యర్థః - శివయాశుభప్రదియాయానవా, మూర్త్యా, మే, మమ, త్వచం, చర్మ, దేహమితి భావః, ఉపస్పృశతః మాముపస్పృశ్య పవిత్రం కరుణేతి భావః, వః, యుష్కం, ఆప్సుః, ఆప్ససీదన్తి వర్షత ఇతి. సర్వాన్నీకౌ బాడబాహీకౌ పరివారసమేత దదధిష్ఠానదేవతామిత్యర్థః, హవే, ఆగచ్ఛతేతి ధ్యాయే కిమనెత్యతః హ, మయి, స్పృశ్మిక్, వర్షః - దీప్తిః బలం, శక్తిః, ఓజః ఉత్సాహః, విధత్త - ధావయత వర్షః - బలం ఓజశ్చక్రీడ్యేతాన్యపి మయియదా సదావాసం కరిష్యంతి తథాకరుణేత్యర్థః పాపనిర్గమనాయ దక్షకరే జలం నాసికాస్తముధృత్య వాచుభాగే నిక్షిప్యతన్నావలోకయేత్.

మూలమ్. ద్రుపదాదిరముశ్చతుద్రుపదాదివైష్ణవము
చానః స్విన్నః స్నాత్యీమలాదివ | పూతం
పవిత్రేనైవాజ్యం ఆపశ్యద్ధతుపైననః.

తా|| గ్రామచివలన దయతో బొంకకొయ్యమండి నిశుకజివ
యపరాధివలెను, దేహము చమర్చినందున స్నానముజేసి శరీరపం
కమువలన పరిశుద్ధుడైన వానివలెను, దర్శముచేచి పవిత్రమైన ఆజ్యా
దిహవిన్నునువలెను, భగవస్తుడు నన్ను పాపమువలన మోలించి పని
గ్రుని జేయుగాక.

భా|| గ్రుతదాత్ - అపరాధిపాదఘాతచాగువిశేషః, గ్రామణి
శ్లోకం సంగ్రహ్యంతైత్యుగుప్రమాణాదుపాకకీర్తన విచార -
స్థాపయితి ప్రసిద్ధం తస్మాద్ద్రుపదాత్ - ఇన్మునుచానః తద్వయాభుత
యాధిప సత్సంధనాధ్యభామోనయతి తద్వచీత్యన్యస్విన్నః స్వేదము
ప్రః స్నాత్యీ స్నాత్యామలాత్ న్వశరీరపంకాదివ పవిత్రేణ దర్శగ్ర
ణినా పూతం పవిత్రం అజ్యం హవిరివ అవః భగవానితిభావః - సూ
నాంసనః - పాపాత్ శుభ్రతుపవిత్రీకర్వన్తు శోభయన్విశ్యన్భః.

మూలమ్. హగ్నశ్శచ్చిషద్యమగస్తరిష్య సద్ధోతా
కేడిష్ఠ దతిర్ధిగ్గోణసత్ | నృపద్యరస దృ
తసద్వోగమన దజ్ఞాగోజా ఋతిజా
అదిజా ఋతంబృహత్.

రెంచి మూడవ స్థానములు చేయవలయును. కాలములో
మించినచో చతుర్థ స్థానదాసమాచరించునది. ఇట్లు ప్ర
దాన మొనరించుట భగవద్ప్రీతికొరకుని తెలిసికొనదగినది.

మూ॥ మ్. ఉద్యంతమస్తయస్తమాదిత్యనుభిభా
యకరుర్వన్భాహ్మహోవిద్వాక్ సకల
భద్రమశ్నుతైసావాదిహ్యోబ్రహ్మోబ్రహ్మైశనక్
బ్రహ్మవ్యేతియ ఏవంపేద.

కా॥ యోర్పునికుక్-నర గుదయించి పశ్చిమంబున అష్టమింను
మగ్గ బోతిస్వరూపమగు నాదిత్యునిగూర్చి అనగా భూచక్రమణచే
మనకింక గాన్పించుచుండుటయెగాని సూర్యునిముదయించుటయే
చేదని తెలిసికొనదగినది అభిముఖముగానుండి ప్రాతస్సాయంకాల
ములందు నిర్మలచిత్తుడై ద్యానీందుబ్రాహ్మణుడు సకలశుభముల
జూరను. ఈబోధితిస్వరూపుడగు సూర్యుని బ్రహ్మస్వరూపమునుగా
జూరను. బ్రాహ్మణుడు భూలోకమునబ్రహ్మరూపుడై రేఖావసానము
నందు సకలబ్రహ్మమును పొందును. అనగా సమస్తమును బ్రహ్మస్వ
రూపమునుగా నలరువాదిహవరసాధనముల జూరనునని భావము.

కా॥ ఉద్యంతస్రావ్యానుష్టితం అస్తం, అవాచ్యాతుభగరం
భూచక్రమణాద వరభాగస్థ ఇత్యర్థః యం, తం, ఆదిత్యం, సూర్యః,

అభిధ్యాయః, తదగ్నిముఖేనతిష్ఠన్నిచ్చిలభన్త్యభ్యాయః కర్షక్ -
 ప్రత్యహమేవం తిర్వన్నిత్తిభిః- విద్యాక్ జ్ఞానీప్రావృణః.
 ఆహ్రవంశా భవత్యాన్వహ్యక నిష్టవత్యాన్వహ్యాన్వహ్యః. సకలం -
 సమస్తం, భద్రం, మంగళం, అశ్నుతే, వాహ్నితి, కించ, యః, విద్యాక్
 అస్మి, అదత్యః బ్రహ్మతి ఏవంవేద, వెత్తి, సః బ్రాహ్మణః, శ్రోతావ
 సః, యాబ్రహ్మైవతిష్ఠక్ (బ్రహ్మప్యేతి, పరబ్రహ్మైవదాత్మివప్యేతి.
 వాహ్నితి, సర్వంతేజోయానం బ్రహ్మతి తమోహివ సర్వం ప్రకీర్తి
 రిత్రియవిజానాతి సబ్రహ్మభవతీతిభావః.

మూలమ్. ఓమిత్యేకాక్షరం బ్రహ్మైకగ్నిర్దేవతాబ్రహ్మ
 ఇత్యాన్ని గాయత్రీంఛందం పరిమూర్త్యో సరూపం
 సాయుజ్యం వసేయోగం.

తా|| ఓంకారమగు సేకాక్షరము బ్రహ్మము, మన్తాగ్ని స్థానదేవత
 యిన్నియు సర్వేంద్రియద్రవ్యమును ప్రాప్తసంబంధమగు ఛందస్సు
 గాయత్రీ ఛానముజ్ఞమువారిల బాలంబునదిగాన గాయత్రీయనం
 జరగ న్విహింపము పరమాత్మస్వరూపము మోక్షమే వసేయోగము.
 అనగా ఇలము అఖండనన్వహి)ప్రియని భావము,

భా|| ఓమిత్యేకాక్షరం నక్షరతశ్యక్షరం ఏకమద్వితీయం తవ
 క్షరమేకాక్షరం ఓమితి, తదేవబ్రహ్మ బృంహతీతిబ్రహ్మ బృహబ్రహ్
 మ్భృహే|| తదా|| సర్వేవేదాః ప్రణవేప్రతిష్ఠితాః సర్వేవ మమస్వరూప

ఇచ్చుచున్నట్లు. అన్ని దేవతా, అన్యమంత్రాధి దేవతాఽగ్నిః అగ్నేస్సర్వ
భూతసంచారత్వాత్ పరమాత్మైవేత్యుక్తం॥ మహాదేవోమర్శాన్ అవి
వేశ్యతిశ్రుతేః ఋషిః, జ్ఞానస్యపారగమాదృషిః ఋగతా, బ్రహ్మ
శివకేవలదయః పచ్చదణాస్సమాజాయంత రాద్రం, వైష్ణవ, ఋషి
దేవ, ఆదిత్యాఖ్యాతిత్యుచనిషత్పామాన్యాత్, తత్సంబంధి అర్చమితి॥
ఛందః గాయత్రీ గాయస్తంభ క్తం త్రాయతఇతి గాయత్రీ త్రైవేదపాలన,
స్వరూపంపరమాత్మం॥ పరమాత్మ సంబంధిస్వస్వరూపం యదస్తిత
దేవరూపమితి శావః, సాయుజ్యం వినియోగం, నితరానియోగం నియోగం
విశేషేణ నియోగం వినియోగం బ్రహ్మైక్యసంధానమితి త్యర్థః ఏతేన ఫ
లం సాయుజ్యం, మోక్షం యుజ్యత ఇతియోగః యుజిర్ యోగ, అఖం
దానంద ప్రాప్తిర్యుక్తః.

మూలమ్, ఆమీతువరదాదేవీ అక్షరం బహ్మసమ్మితం
గాయత్రీం ఛందసాం మాతేదం బ్రహ్మజుషస్వయే.

తా॥ భక్తాభీష్టఫలప్రదాయినీ యగు దేవీవచ్చుగాక అనగా
మాకుదరిశనమిచ్చి వరంబులునొసంగుగాక యని భావము. త్రిష్టబా
దిః సంఘస్సంకు మాతృదేవతయగునో గాయత్రీ వేదాంత వేద్యమగు
నాశనరహితమైన బ్రహ్మతత్వమును మాకుపదేశించుము.

కా॥ పరదా భక్తాభీష్టఫలప్రదాయినీదేవీ, దీవ్యతీతిదేవీ, దివ
క్రేదాదే, ఆమీతు, వరప్రదానాయ మాతృకాశమాయాత్విత్యర్థః

అక్షరం నాశనరహితం సమృతం వేదప్రమాణేన నిశ్చితం, బ్రహ్మపర
మాత్మతత్వం, అన్యథాబ్రహ్మసమృతం వేదప్రతిపాదితం వస్తు ఉపదే
శాయేతి పూర్వేణాన్వయః, ఛందసాఽత్రిప్టుబాది ఛందసాం మాతా-
తదస్థాన దేవతేత్యర్థః గాయత్రీం గాయత్రీ ప్రథమాద్వైద్విలీయావిభక్తి
శ్చాదసీ, ఇదం వక్ష్యమాణం పరబ్రహ్మతత్వం మే ము, మమ, జుషస్వ
జోషయతు ఉపదిశద్విత్యర్థః.

మూలమ్. యదహ్నోత్ కురుతేపాపం తదహ్నోత్ప్రేతిముచ్యతే
యదాత్మాత్మీకురుతేపాపం తదాత్మాత్మీప్రేతి
ముచ్యతే। సర్వవర్ణేమహాదేవిసంధ్యావిద్యేసరస్వతి.

తా॥ జగదూపివై మిక్కిలి ప్రకాశించు సంధ్యావిద్యవగు నో
సరస్వతీ పగటియందు తెలియక నేనొనరించిన పాపములు నీయుపా
సన జేయుటవలన పగటియందే నశించుగాక. రాత్రియందొనరిం
చిన పాపములు రాత్రియందే నశించుగాక. అనగా నాపాపములఁ
గొలి సత్యమార్గములయందు సంపరించునటులఁజేయుమనిభావము.

భా॥ అహ్నోత్ అహనియత్పాపం కురుతేకోతి తత్పాపం అహ్నో
త్ తనహస్యేవప్రతిముచ్యతే ఉపాసకస్యేతి శేషః, చిత్రప్రముఖాసనా
త్సార్వకృతంపాపం నాశయిత్విత్యర్థః-తథా రాత్రాపపియత్పాపం కు
రుతే తత్సర్వం రాత్రావేవప్రతిముచ్యతే, రాత్రికృతంపాపం ప్రాతః
పాసనాదేవ హనన్వితిభావః॥ యా, సర్వవర్ణై నానావర్ణైః పూజితే

తృప్తి, మహాదేవీ స్వయంప్రకాశినీ సంధ్యాసంధ్యాకాంతాదేవతా
త్వం. హే, విద్యో, జ్ఞానస్వరూపిణీ, హే సరస్వతీ సరస్వతీసరణం సర్వ
ప్రాతీతిసరస్వతీ హే సర్వవ్యాపిణీతృప్తి.

మూలమ్. ఓహోసి, సహహోసి, బలమసి, బ్రాహ్మోసి,

దేవానాం ధామనామాఽసి, విశ్వమసి, విశ్వాయ
స్సర్వమసి సర్వాయుర్భిభూరోమ్ గాయత్రీ
మావాహాయామి, సావిత్రీమావాహాయామి,
సరస్వతీమావాహాయామి, ఛందముషనావాహాయా
మిశ్రీయమావాహాయామి.

తా|| అస్తరిత్రయ శక్తిరూపమైనట్టియు, సర్వశక్త్య నిరసన
రూపమైనట్టియు వేగరూపమైనట్టియు, సమస్తప్రాణులకు దృఢ
రూపమైనట్టియు ప్రకాశరూపమైనట్టియు, దేవతాజ్ఞానరూపమైనట్టి
యు, జగద్రూపమైనట్టియు, సమస్తమునకు నాయుస్వస్థిరరూపమైనట్టి
యు, సమస్తైవాపముల నిరసింపవలకు కారణరూపమైనట్టియు, ప్రణవ
స్వరూపమగు గాయత్రిని, ఆవాహనజేయుచున్నాను, సపితృమర్త్యులమధ్య
వర్తినయిగు సావిత్రిని, ఆవాహనజేయుచున్నాను. సర్వవ్యాపినియగు
సరస్వతీని ఆవాహనజేయుచుంటి. గాయత్రీఛందములను అనగా
ఛందకార మహర్షి మొదలగువారలను, సర్వశక్త్యమగు లక్ష్మీ దేవిని

అవాహన జేయుచున్నాను. ఈ నామములన్నియు విరాట్పురుషుని శక్తియగు గాయత్రిని గూర్చియే చెప్పబడినవి

భా॥ ఓజోసి, అస్తరింద్రియశక్తిరసి, నహూసి, సర్వశత్రునిశ సనశక్తిరూపాఽసి, వేగవతాం వేగరూపాసీతివా, బలమసి, సమస్తదార్థ్యరూపాసి, బ్రాహ్మోసి, బ్రాహ్మోదీప్తిః తద్రూపాఽసి, దేవానాం భామస్థానం యత్తన్నమాసి, భామతేజః తద్రూపాసీతివా, విశ్వమసి విశతి సర్వత్రవిశ్వం విశవ్రవేశన, తద్రూపాసి, ప్రపంచస్వరూపభారీత్యర్థః, విశ్వాయుః సర్వేషామాయుస్స్వరూపాసి సర్వమసి, స్రియతే సజాతీయైరితినన్యం తద్రూపాసి సర్వాయుః సర్వజీవాన్తర్లర్హితీత్యర్థః - అభిభూః సర్వదోష పరిభవకారణ రూపాసి, ఓం ప్రణవస్వరూపాసి, తస్మాద్దాయంతం మాంత్రాయస్వేతి, గాయత్రింత్రామావాహయామి, హుతే, సవిత్సమర్థైలాన్తర్లర్హితీ సావిత్రింత్రామావాహయామి. సర్వవ్యాపినిం సరస్వతీమావాహయామి, ఛందఃఖుషీః ఛందఃగాయత్ర్యాగ్నీః ఋషీః విశ్వాకారాదిఋషీః ఆవాహయామి, శ్రీయం శ్రీయతే సర్వైరితిశ్రీః, శ్రీసేనాయాంతామావాహయామి.

మూలమ్. గాయత్ర్యాగ్నీగాయత్రీ ఛందోవిశ్వాకారఋషి

సృవితాదేవతాఽగ్నిర్ముఖం బ్రహ్మ శిరో, విష్ణు

ర్షౌదయగ్ రుద్రశ్శిఖా, పృథివీయోనిః, ప్రాణాపాన

వ్యాసోదానసమానా సప్రాణా శ్వేతవర్ణా సాక్షాత్
యనగోత్రాగాయత్రీ చతుర్విక్ శత్యక్షరా త్రిపదా
పట్టుఁ ట్టిః పశ్చశీర్షోపనయసే వినియోగః.

తా॥ గాయత్రీ మస్త్రమునకు, గాయత్రీఛందస్సు, ఋషి, విశ్వా
కారఋషి దేవత, సూర్యుడు అగ్ని ముఖము శిరస్సు బ్రహ్మ హృద
యము విష్ణువు. శిఖాస్థానము రుద్రుడు యోనిస్థానము పృథివి హృదయ
మునందుండు ప్రాణనాయువును మూలస్థానముననుండెడి అపానమును
సర్వవ్యాపియగు, వ్యానవాయువును, కర్ణమునందు, ఉదానవాయువు,
నాభియందు సమానము. ఇంక నాగ, కూర్మ, కృకర, దేవదత్త, ధనం
జయ, అను ఉపవాయువులతోగూడిన శ్వేతవర్ణముకలదై సాక్షాత్సయన
గోత్రమందుదృఢించిన గాయత్రి సువర్ణఋషి పుత్రుడు సాక్షాత్సయన
డని॥ ఉపనిషత్ప్రమాణము॥ ఋగ్, యజు, సామ, అను మూడు వేద
ములు లేక స్వర్గ మర్త్యపాతాళములు మూడుపాదములు చతుర్విక్రాలు
భూమి, అకాశము, నీలాయను కుక్షిగా గలిగినట్టియు శిన, కేశవ.
బ్రహ్మ, బండ, ఆదిత్యులకు పశ్చశిరస్సులుగల గాయత్రీమస్త్రాధిస్థా
నదేవతను, బ్రాహ్మణుడల కుపనయనకాలమునందు వినియోగము
అనగా ఉపనయనము చేసిన తరువాత గాయత్రీ ఛందస్సునను
సావము.

తా॥ గాయత్రీ మస్త్రమునకు, గాయత్రీఛందస్సు, ఋషి, విశ్వా
కారఋషి దేవత, సూర్యుడు అగ్ని ముఖము శిరస్సు బ్రహ్మ హృద

గూఢ స్త్రోత్రీయశ్చిత్రసేనకః జయసేనో విఘనసోవిశ్వాకారసుతా అమీ
 త్యుపనిషత్పూర్ణాత్, అస్మాదిదేవతా, సవితా, సువత్రిప్రేయతీతి
 సవితా, మాజ్ ప్రేరణేమఖం, అగ్నిః, అగ్నిమఖావై దేవాగ్నిశ్రుతేః శిరః
 బ్రహ్మ, విష్ణుః, గాయత్ర్యోహృదయం, శిఖా, రుద్రోదనంద్రావయ
 తీతిరుద్రః దుఃఖహరఇత్యర్థః పృథివీ, యోనిః, ఉత త్రిస్థానం, పృథుర్వా
 త్పురివీ॥ ప్రాణా ౨ పానమితి, ప్రాణః హృదిష్ఠః, పాయస్థానాధివాసోవా
 యురపానః, నాభిదేశస్థస్సమానః, ఉదానః కణ్ఠస్థవాయుః. సర్వసం
 సారీవాయుర్వానః, సప్రాణానాగహీర్మకృకర దేవదత్త ఛనంజయ
 యుక్తాయాదేవీసా స్సేనవర్ణా, శుభ్రవర్ణా, సాఘ్యయనగోత్రా, సాఘ్య
 యనోభగవతస్సుపర్ణఋషేః పుత్రః తథా॥ ఉపనువర్ణ, విశ్వర్ణ. పరిత
 సూరసేన, సాఘ్యయనాః పశ్చిముషయో భగవతస్సుపర్ణఋషిపుత్రా
 ఇత్యుపనిషది॥ తథావైవర్ణశ్చ, శ్లో॥ జ్ఞానశక్త్యాంతతోజాతా న్యుపర్ణ
 ఋషిపుంగవాదాదా పుపసుపర్ణశ్చవిశ్వర్ణః పరితస్తథా పశ్చిమ
 సూరసేనశ్చ సాఘ్యయనఋషిస్తతః॥ చతుర్వింశత్యక్షరా చతు
 ర్వింశత్పరిమితాని అక్షరాణి యస్యాస్యా, త్రిణిపదానియస్యాస్యా
 త్రిపదా త్రిలోకరూపాణి, ఋగ్యజుస్సామ సూపాణివాచకకుక్షిః
 ప్రాగాది చతుర్వింశః భూదివాచ అస్యోనుక్షీరిలిఖావః పశ్చిమీదా,
 శివ, కేశవ, బ్రహ్మాండాదిత్యాః పశ్చ అన్యథా వ్యాసాది
 శిక్షా కల్పః సిరుక్తం జ్యోతిశ్చాస్త్రం చేవా అస్యాస్యి, అస్యోన్యోన్య
 శిక్షా దేవకేశవాదియతజగదుపిచ్ఛే

శ్రీయశ్రోవయుజ్యుత్యతతతత తవనయన వినియోగః తవనయనం
నామ శ్రాతసంసాగరవిశేషః తదాచార్యకర్తృకమాణవకనిష్ఠః॥ అష్ట
పర్వః బ్రాహ్మణమువనయితేతి శ్రుతేః తదాదైవజ్ఞః॥ శ్లో॥ బ్రాహ్మణ
స్యాష్టమేదైతు రాజ్ఞాం ద్వాదశవత్సరే వైశ్యానాం షోడశవత్సరే కర్త
వ్యం చోపనాయనమితి॥ తదైవ గాయత్యా తవ దేశార్హత్వాదువన
యన వినియోగత్యుక్తంకేచిత్ తవసమీపేనయనమితిసమీపే సర్వ
కార్యవదర్శనమిదం నయనమిత్యర్థః జ్ఞానచక్షురితిభావః.

మూలమ్॥ ఓ తత్సవితుర్వరేణ్యం భర్గోదేవస్యధీమహి
ధీయోయోనః ప్రచోదయాత్.

తా॥ అఖండానన్త స్వరూపుడైనట్టియు సృష్టిస్థితి లయాధి
నాథుడైన జగత్సృజకుడైనట్టి యేవరబ్రహ్మము మాయొక్క హృత్పాండ
రీక స్థానమునందుండి, (అనగా జీవరూపుడై) అన్తఃకరణవృత్త్యా
దుల బ్రకాశింపజేయుచుండెనో యట్టి విరాట్పురుషునియొక్క సర్వో
త్కృష్టమగు శేజోమయ స్వరూపమును ధ్యానించుచున్నాము.

భా॥ దేవస్య దీవ్యతినందరీతిదేవః, దివక్రీడాదా అఖండానన్త
స్వరూపత్యర్థః, తాదృశానన్తస్వరూపజ్ఞానార్హమిదంస్తోత్రమితిభావః॥
బ్రాహ్మణావిదిష్యంతి యజ్ఞేనదానేన తవసానాశకేనేతిశ్రుతేః, కిమన
నేతి, అనన్తం బ్రహ్మణో విద్వాన్నభిభేతికదాచనత్యతిశ్రుతేశ్చ॥ తస్య,
సవితుః- సువత్ప్రేరయతీతి సవితామాత్ప్రేరణే, తదానన్తస్వరూపస

సర్వప్రకరకత్వం యథాతిచేత్, జీవయాపేణహృత్పుష్కరీకే నివసన్నిభ్య
ర్థః॥ యజ్ఞమావిశ్వా భువనాని జహ్వాద్విర్హోతా నిషసాదాపితానః
స అశిషాద్రవిణ మిచ్ఛమానః వరమద్భద్రోగర అవివేశ ఇతిశ్రుతేః॥

యో విశ్వకర్మాపరమేశ్వరః స్వయమేకయేవాసీత్ = స్వ
కీయమేవాద్వితీయం పారమార్థికసూపమావ్యవస్థావతే, శరీరమథ్య
వర్తిని పుష్కరీకస్థాని అవివేశజీవయాపేణ ప్రవిప్లజతి విద్యారణ్య
భాష్యే॥ తస్యభగవతోవిశ్వకర్మణః వరేణ్యం వరణీయం గర్వో
తక్రొవ్యమిత్యర్థః, భగ్నః పుజనభర్తనాచ్ఛర్గః, బ్రహ్మజోపాకే, సర్వ
పాపహరమిత్యర్థః, తత్తేజః, తత్వమసీతిమహా వాక్యానుసారమిత్యర్థః॥
శిమహి, ధ్యాయేమహీతిప్రార్థనాయాం, లిఖే, యః విరాడ్విశ్వకర్మా
త్రిమూర్త్యాత్మకః, శ్రు॥ విశ్వకర్మా మనసా యద్విహాయా ధాతా వి
ధాతా పరమోతనంద్యుగితి॥

విశ్వవిషయాని సృష్టిస్థితిసంహారరూపాని కర్మాణియస్మాసా
విశ్వకర్మా, తస్యతేషుకర్మణు, తపవసాధనం, సత్యసంకల్పాదయః,
మన ససంకల్పమాత్రేణ విశ్వకర్మాధాతా॥ విధాతా విహాయా ఇతి
చోద్యతే॥ సః, నః, అస్మాకం, ధియః, అస్తాకరణవృత్తః, ప్రచో
దయాత్, హృత్పుష్కరీకస్థో విరాడస్మాక మస్తాకరణవృత్త్యాదికం
| పరాశయిత్యర్థః, తద్విరాజమానం ధ్యాయేమహీతి పూర్వేణా
స్వయః॥ తథాబైవజ్ఞోపి॥ శ్లో॥ విరాడ్రూపం హితేజస్తు తస్మిన్నా
ప్రేరయత్యుగః, తదేవప్రత్యహంధ్యాయే - తస్యకారేష్వతద్వికృతః॥

సోప్యన్య మనాభూత్వా ప్రణవంస్మర్తుమర్హతి అఉమాశ్చక్రమాత్
 జ్ఞేయాభూర్భువస్సువసాజ్ఞికాః॥ ఋగ్యజుస్సాను వేదేభ్యోభూర్భువ
 స్సువసజ్ఞికాః గాయత్ర్యాఃపాదరూపేణ గృహీతా బ్రహ్మణఃపురా॥
 ౨౦కారమాది గాయత్రీంత్రిభిర్వాన్యహృతిభిర్మృతాం । ఉభయోస్సంధ్య
 యోర్జప్త్యా వేదమూలఫలంలభేత్॥

మూలమ్॥ ఓమాపోజ్యోతీరసోమృతంబ్రహ్మభూర్భువస్సువరోమ్

తా॥ జలములు అనగా జలాధిస్థానదేవతయగువిష్ణువనిభావము.
 జ్యోతిస్వరూపమగు సూర్యుండును, రసము, మధురాదిరసములు వీటి
 కాధారము భూమి, ప్రక్షసములును, భూజములవలన గలుగును గాన,
 రసాయనమగు భూమికధిపతియైన దేవేంద్రుడనిభావము, అమృతము,
 అమృతస్వరూపుం ధీశ్వరుడని తాత్పర్యము, ఈశ్వరునకు మృశ్యం
 జయనామముగలదుగాన, అమృతాధిస్థానదేవతయగు పరమేశ్వరుండ
 నిభావము, బ్రహ్మస్వరూపమును, భూర్భువస్సువ అను మూడువ్యాహృ
 తులును ౨౦ గాయత్రీకి శిరః ౫ నోంకారమనితాత్పర్యము, అనగా
 ప్రణవమువలన పంచమూర్తులును, (అర్చితము) ఉదకము తేజస్సు
 ప్రక్షసములు, అమృతము, అనగా దేవాహారము. వేదము భూలోక
 మాది చతురశ్లోకములు నుద్భవించినవిభావము.

భా॥ ఆపః తదధిస్థానదేవతా నిష్ఠిరత్యర్థః. జ్యోతిస్వరూప
 సూర్యః । రసః స్యతే ఆస్వాద్యత్యర్థః, రస ఆస్వాదము. కాది

రసా అస్యాస్సంతీతి రసాభూమిః, తదాధారభూతేత్యర్థః తదధిపః
 దేవేద్రః త్రిలోకనాథఇతిభావః, అమృతం, నవిద్యలేమృతమస్మాదత్య
 మృతం తదధిష్ఠానదేవతా మృత్యుంజయఇత్యర్థః, బ్రహ్మప్రపంచోన్మ
 త్పాదకః, అన్యథా ఆపఃతేజః మధురాదిరసాశ్చ, అమృతం బ్రహ్మ
 ఇతీవా, భూర్భువస్సువఇతివ్యా వృతయశ్చ ఓం ప్రణవస్వరూపమితి
 తదోఽగ్రరస్వరూపమేవ గాయత్త్యాశ్శిరఇత్యర్థః॥ తథా॥ విరాట్పంచ
 ముఖో=తస్మాత్పంచాక్షరోవిరాట్=తస్మాత్, నద్యోహితవామదేవా
 ఘోరతత్పురుషేశానాఖ్యాః, తితశ్శివకేశివబ్రహ్మాండసూర్యా ఏతే
 ప్రకృత్యా బద్ధమానాస్సృజితుపనిషత్ప్రమాణ్యాచ్చ తస్మాదోంకా
 రాత్సర్వముత్పన్న మిత్యర్థః, ప్రణవాకార విరాడ్రూపమేవాస్యా
 గాయత్త్యాశ్శిరఇతిభావః॥ పరిరజసేసావదోమ్ ఇత్యధర్వణవేదోపా
 దానంతురీయం గాయత్త్యాః పాదరూపమిచ్ఛేతత్తు ర్వాశ్రమాణామేవేతి
 నత్వన్యాశ్రమాణాం॥ థా॥ రజసే, రజస్సత్వతమోగుణరూపాయా
 మూలప్రకృతేః, పరి, ఉపరిభాగస్థః తదతీత ఇత్యర్థః ఓంప్రణవవాచ్యః
 పరమాత్మా, సావదస్మాన్వాయాదిత్యర్థః, చతుష్పదా గాయత్రీతు ర్వా
 శ్రమైశ్చైవేత్యర్థః, త్రిపదాగాయత్రీ త్వవైశ్చైవేయేతి తాత్పర్యార్థః.

శ్లో॥ తాచమనంకృత్వా.

ప్రాణానాయమ్యవంగుణ=ప్రీత్యర్థం సన్ధ్యాజ్ఞానాత య
 ధాశక్తి గాయత్రీ జపం కరిష్యే.

కరన్యాసః:—తత్సవితురభ్యుష్టాభ్యాంనమః, వరేణ్యం
తర్జనీభ్యాం నమః, భర్గోదేవస్య మధ్యమాభ్యాం నమః, ధీమహీ
అనామికాభ్యాం నమః, ధీయోయోనః కనిష్ఠికాభ్యాం నమః,
ప్రచోదయాత్కరతలకరపృష్ఠాభ్యాంనమః.

కా॥ తత్సవితురభ్యుష్టాభ్యాంనమః అని రెండు చేతులయొక్క
జొటనప్రేళ్లతో నమస్కరించునది, వరేణ్యం తర్జనీభ్యాం నమః అని
జొటమనప్రేళ్లకు సమీపముననుండు తర్జనీప్రేళ్లతోను, భర్గోదేవస్యమ
ధ్యమాభ్యాంనమః, అని మధ్యమప్రేళ్లతోను, ధీమహీ అనామికాభ్యాం
నమః, అని మధ్యమ ప్రేలునకు సమీపముననుండెడి యనామిక ప్రేళ్ల
తోను, ధీయోయోనః కనిష్ఠికాభ్యాంనమః, అని చిటికినప్రేళ్లతోను
ప్రచోదయాత్కరతల కరపృష్ఠాభ్యాం నమః అని ముకిలితహస్తమై
యును, కరపృష్ఠభాగమాలతోను నమస్కరించునది.

కా॥ మస్తార్థః పూర్వమేవ వ్యాఖ్యాతః. తత్తన్నామాదిక
మచ్చార్థక రాజుశ్యాదిన్యాసరూపేణ పునామీత్యర్థః, గాయత్రీమస్త్రం
ఇతి తత్కరాజునీపర్వగళనాయాదౌతత్తస్థానేషునిర్మలత్వ నిర్భయ
మయం కరన్యాస ఇతిభావః.

హృదయన్యాసః.

మూలమ్. తత్సవితుర్వహ్నర్జున హృదయాయనమః
వరేణ్యంవిష్ణవర్జున శిరసేస్వాహా భర్గో

దేవస్య రుద్రాత్మన శిఖాయైవషట్, ధీమ
హిసత్యాత్మనే శ్రోత్రాయ కవచాయ హుం
ధియోయోనః జ్ఞానాత్మనేనేత్రాభ్యాంవషట్
ప్రచోడయాత్సర్వాత్మనే స్త్రియఫట్ . భూ
ర్భువస్సువరోమితిదిగ్బంధః.

తా॥ జగత్సౌరకుడై హృత్కుండలికస్తుడగు బ్రహ్మస్వరూపముకొ
రకు నమస్కారము, శిరస్వరూపమైన శ్రేష్ఠముగు విష్ణురూపముకొరకు
స్వాహా, అని కొంఠము జలపానముజేయునది శిఖాకారుడై పాతపాదు
డగు రుద్రస్వరూపముకొరకు వషట్, అనగా తెల్వబడిన హవిస్సు,
పాపనిర్లమముకొరకు హృదయాగ్ని స్వరూపుడగు రుద్రునికొరకు నే
నానరించిన జలరూపముగు హవిస్సు లెన్నగా మతమాగాక యి
థావము. సర్వమునకుకవచాకారమై శ్రోత్రాధిష్ఠానదేవతయగు. నమ్మ
డగు నాత్మస్వరూపునికొరకు అనగా ఇంద్రస్వరూపముకొరకుని థావ
ము హుం, అనుబీజము నుద్బరించుచు ధ్యానము జేయుచున్నాము. ఎవ
రుమాకు బుద్ధులనొసంగిరో యట్టి జ్ఞానాత్మస్వరూపునికొరకు నేత్రముల
తో హవిస్సు నిచ్చుచుంటి. అనగా నేత్రములతో జూచుచుంటిమనిథా
వము. అట్టితేజోమయుండగు సూర్యస్వరూప దర్శనమువలన మాపా
పములన్నియు నశించుగాకయని తాత్పర్యము. మమ్ములన్నియు న
తగ్గర్మలయందు ప్రేరేపించుగాకయని యమోఘస్త్రియని పిరాట్టు

రుఘునికొరకు నమస్కారము ఘట్ అనగా, మా విఘ్నముల బోగొట్టుగాక వ్యాపృతిరూపభూర్భువస్సువాధినాథులు నేజపమొనరించు కాలమున విఘ్నములు రాకుండునటుల సర్వదిశలను బంధింతురుగాక యని ప్రార్థన.

భా॥ జగత్ప్రేరకాయ హృత్పృష్ఠరీకస్థబ్రహ్మస్వరూపాయనమః మస్త్రైస్థస్తాక్త పివ, అత్రహృదయన్యాయా సస్యవిరాటసహిత వచ్చిమూర్తి స్వరూపోపాదానత్వాత్. ఏకత్ర, బ్రహ్మశిరః, అన్యత్రబ్రహ్మత్య నే హృదయాయనమ ఇతి. స్థానవినిమయేన శివకేశవబ్రహ్మేన్ద్ర సూర్యాణాయభేదత్వము క్తంతథా దైవజ్ఞః శ్లో॥ స్వర్గస్యవచ్చిమూర్తాస్త సన్న్యత్రమత కాంక్షిణాంశైవ వైష్ణవప్రభాష్మేన్ద్ర సారవాణీతితాన్విదుః వచ్చిస్వప్యవిరోధేన యస్సదాసై సపివహి, సర్వపూజ్యోభవేన్నిత్యం గర్వచేతైశ్చపూజ్యతే॥ స్వాహేతి, జలపానం, వషట్, ఇతి ఆశ్నాహుతంహవిర్వషటిసమృఘ్నుతంభవేదిత్యర్థః హుమితి ఇంద్రబీజం హంకారేణ సర్వపాపాన భేదవతీతిభావః, సర్వలోకాన్వా, ఘట్ విఘ్న నివృత్త్యర్థమిదము క్తమిత్యర్థః, దిగ్బధః తదిధిపతయః మద్విఘ్న కారణ మారాన్మధయ స్వీతి ప్రార్థనా.

ధ్యాన శ్లోకము.

ముక్తావిద్రుమపేమసేలధవలచ్ఛాయైశ్చై
స్త్రీక్షణైః యుక్తామిద్రు నిబద్ధరత్నమకుటాం

తత్వాధ్యవర్ణాత్మికాం । గాయత్రీంవరదాభయా
 జ్ఞుశకతాశుభ్రం కపాలంగదాం । శబ్దంచక్రమ
 ధారవిన్దయుగళంహస్తైర్వహస్తింభజే.

తా॥ ముక్తాసమానవర్ణముగల, సఖాక్షాదేవియు, పగడపుచాయ
 గల శచీదేవియు, సువర్ణకాంతిగల లక్ష్మీదేవియు, నీలవర్ణముగల
 కాళికాదేవియు, ధవళకాంతిగల సరస్వతీదేవియు, త్రినేత్రముల
 ధరించి ప్రకాశించెడు సఖాక్షాదిదేవతల ముఖములుగాగలిగినట్టియు,
 చంద్రుడే శిరోభూషణముగా గలిగినట్టియు, రుద్రశిఖాయుగ్మతెప్పి
 యుండుటవలన చంద్రికేఖరుడే శిరోభూషణముగా గలిగినట్టియు,
 జ్యోతిస్వరూపమైనట్టియు, వరద-ఆభయం, అబ్జు-శ - కతాశుబ్రం
 అను పంచముద్రలు గలిగినట్టియు, కపాలాయుధము, గద, శంఖము
 చక్రము, ఐదృద్ధ్యయమును, హస్తములచే వహించుచున్న గాయత్రీదే
 వినిగూర్చి సేవించుచున్నాను.

భా॥ ముక్తావిద్రుమేతి॥ ముక్తాముక్తవర్ణాసఖాక్షేత్యర్థః విద్రుమ
 వర్ణాశచీ, హేమవర్ణా లక్ష్మీ, నీలవర్ణా, కాళీ, ధవళవర్ణా సరస్వతీ
 త్యర్థః, ఏతాఏవ పంచముఖాని త్రిక్షణయూక్తానిశైవ్యతాం పంచమూర్త్యా
 త్మికాంవా, ఇన్ద్రునిబద్ధరత్నమకుటాం, రుద్రశిఖేత్యుక్తత్వాచ్చంద్రికేఖ
 రమకుటామిత్యర్థః, తత్వాధ్యవర్ణాత్మికాం యగార్థవస్తూర్మికాం జ్యో
 తిస్వరూపామిత్యర్థః, వరద, ఆభయ, అబ్జు-శ - కతాశుబ్రం, చేతి

వచ్చుముద్రాయస్యాస్యా వరదాభయముగృహ కళాశుభాగ్ని, తాం,
కపాలం, గదాం, శంఖం, చక్రం, అరవిందయుగళం, వాస్తవ్యహస్తం
గాయత్రీంభజే.

ముద్రా: ౨౪.

శ్లో! సుముఖం సముత్పన్నం, విరితం విస్తృతం తథా
ద్విముఖం త్రిముఖంచైవ, చతుఃపంచముఖం తథా
షడ్ముఖోధో ముఖంచైవ, వ్యాపకాష్టలికం తథా
శకటంయమపాశంచ గ్రధితం సుముఖోన్ముఖం
ప్రలంబముష్టికంచైవ మత్యుకూర్మనరాహకం
సింహక్రాంతం మహాక్రాంతం ముద్గరంఽల్లవంతథా
చతుర్ద్విశతి ముద్రావై గాయత్రీం సుప్రతిష్ఠితాః
ఇతిముద్రాప్రకుర్వన్తి వానప్రస్థనివాసిన్.

ఈ ముద్రలు బ్రహ్మచారులును గృహస్తులును చేయదగినవని
మనవాది ధర్మశాస్త్రములయం దెచ్చటను చెప్పియుండని కారణము,
వలన ముఖ్యాంశములు గావని తోచుచున్నది.

జపః—ఓంతస్సనితుః=ప్రచోదయాత్,

శ్రౌతాచమనంకృత్వా.

ఉత్తరముద్రాః ౮.

శ్లో॥ సురభిజ్ఞాన చక్రేచ యోనిః కూర్మోధపజ్కు-జం
లిజ్గ నిర్మాణముద్రా చేత్యష్టముద్రాః సకీర్తితాః.

వీటి యువయోగము యోగశాస్త్రమునందు జూడనగు.

ఓం తత్సద్బ్రహ్మసాక్షాత్పరబ్రహ్మ.

తా॥ నేనానరించిన జపమంత్రయు బ్రహ్మర్షిగమపుగాక అనగా
భగవస్తుడు మాధ్యానమును చేకొని మమ్ముల రక్షించుగాక యని
భావము.

స్మృత్యాచమనం కృత్వా.

ప్రాణానాయమ్యవసం=ప్రీత్యర్థం సన్ధ్యాజ్ఞసూర్యోప
సానంకరిష్యే.

ప్రాతఃకాల సూర్యోపస్థాన మంత్రము.

మూలమ్. మిత్రస్యచర్షణీశ్శైలిశ్రేణి దేవిస్యసానసిం
సత్యంచిత్రశ్రేణిస్తమః । మహోజనాన్యాత
యతిప్రహసన్స్మితోదాధాంపుశివముతద్యాం,
మిత్రఃకృష్టిరనిమిషాభిచప్తే సత్యాయహవ్యం

ఘృతనద్విధేమప్రసమిత్రమర్థైః అస్తుప్రయాస్వాక్
యస్త ఆదిత్య శిక్షతివ్రతేన నహస్యతే నజీయతే,
త్వోతోనై సమగ్ హోలశ్శోత్యన్తితోనదూరాత్.

తా॥ సర్వజనాధారుడగు స్వయంప్రకాశునియొక్క విచిత్ర
మార్గములు గల కీర్తిని ఛానిందుచుంటి, ఫలప్రదానశీలుడైనట్టియు,
సత్యస్వరూపుడైనట్టియు, అవాఙ్మానసగోచర మహిమగలిగి సర్వో
త్కృష్టుడగు పరమాత్మస్వరూపమును ఛానిందుచున్నాను. ఏజగన్మిత్రుడు
సర్వభూతములను తత్తదనుకూలమార్గముల బొందించుచు, దేవ
మునుష్యాదుల గుణములను దెలిసికొనుచు సర్వమును ప్రకాశింపజేయు
చుండెనో, యాచరాత్మరునిగూర్చి ఆజ్ఞాది హవిస్సును నిత్యేపాసనాది
కర్మలయందు భక్తిపూర్వకముగా నిర్చుచున్నాము. ఓ భగవంతుడా,
నీసమృద్ధమైన వ్రతముల నాచరించు మనుష్యుడు తత్తత్ఫలములబొందు
గాక. నీచే రక్షింపబడిన మానవుడు కామాది శత్రువులచే బీడింప
బడక రాక్షసాదులచే తిరస్కరింపబడక పాపముల బొందనివాడై
యుండును అనగా భగవదాయత్ర చిత్రముగలవారినిగూర్చి ఏపాప
కర్మలును తెంటజననొల్లవని భావము.

భా॥ మిత్రస్యేతి॥ చర్షణీభృతః, చర్షణీభృతః ప్రాసాంధర్తా.
తదాధారభూతతత్త్వార్థః మిత్రస్యఅనాగభవం నాగభవం శ్చానాగభవం
లేవృష్టిః, వృష్టిరన్నంతరః ప్రజాః, అంతరః ప్రజానామిదమితి శ్రుతే

శ్చ॥ తస్య, దేవస్య. న్యయిప్రకాశమానస్య, శ్రవః ప్రజాధారత్వ
 జన్యంయశః స్తామీతి శేషః॥ సానసింసత్యంచిత్రశ్రవస్తమః॥ సానసిం,
 ఫలప్రదానశీలం, భక్తరక్షణపరమిత్యర్థః, సత్యంసత్యస్వరూపం,
 సత్యంజ్ఞానమనంతంబ్రహ్మేశ్వరతే, చిత్రశ్రవస్తమం, చిత్రమవాఙ్మోస
 సగోచరం, శ్రవః కీర్తిర్యస్యసః, చిత్రశ్రవాః, తత్సర్వేషామహా చి
 త్రశ్రవస్తమః తం, భజామీతి శేషః॥ మిత్రోజనాన్యాతయతిప్రజానః॥
 మిత్రః సర్వభూతేభు, మేద్యతి స్నిహ్యతీతిమిత్రః ప్రజానా తత్తద్యు
 క్తమార్గాన్నిస్తా జనానా సర్వభూతానీభావః. యాతియతి తత్తత్స్వ
 కీయకర్మసునియోజయతి॥ మిత్రః కృష్టీకని మిషాభిచష్టే॥ తాదృశమి
 త్రః కృష్టీః మనుష్యా అనిమిషా. అనిమిషా దేవాంశ్చ, అభిచష్టే
 సర్వతః పశ్యతి. సర్వప్రకాశయతీత్యర్థః॥ సత్కాయహవ్యం ఘృతవ
 ద్విశేషం॥ సత్కాయ సత్యస్వరూపాయ ఘృతవత్ ఆజ్యయుక్తం హ
 వ్యంచరు విశేషమకర్మః నిత్యోపాసనాదిభు సూర్యాయస్సోపేత్యాదిసా
 హవిర్వర్జిత్యర్థః॥ ప్రసమిత్రమర్తోఅస్తు ప్రయస్సోయస్త ఆదిత్య
 శిక్షతిప్రతేన॥ ఓఆదిత్య, యః, మర్త్యః తే, తవసమృద్ధిప్రతేన సత్త్వా
 వర్ధనాదికర్మణా ప్రశిక్షతి యథావిధిచరతీత్యర్థః అనుష్ఠానమిచ్ఛతీతి
 వా హమిత్ర సః మర్త్యః యజమానః ప్రయస్సో తత్కర్మఫలాభి
 యుక్తో, అస్తు తత్కర్మఫలభాగ్యవత్సిత్యర్థః॥ సహస్యతే, సజీయతే
 త్వోతోనై నమగ్మా. అశ్నోత్యన్తితో నదూతతో॥ త్వోతః త్వో
 త్యయేత్యర్థః ఉంతః, రక్షితః, జన సహస్యతే కామా శక్రస్సోదా

నవీద్యతే, నవీయతే రాక్షసాదిభి రాక్షాభిభూయతే, అగ్రహః పాపం
అస్తితః సమీపాద్వా దూరాద్వా దేహవసానానా నాశ్నోతి, నవ్యా
ప్నోతి భగవదాయ త్తచిత్తవిరాజ మానస్య పాపవిదూరత్వాత్తంనా
మసరస్తీతి భావః॥

మధ్యాహ్నసూర్యోపస్థాన మంత్రము.

మూలమ్. ఆసత్త్యేన రజసావర్తమానో నివేశయన్నమృతం
మర్త్యం | హిరణ్యయేన సవితారథే నా దేవో
యాతి భువనానిపశ్యత్ | ఉద్వయంతమ సస్పరి
పశ్యంతో జ్యోతిరుత్తమం | ఉదుత్యంజాతవేదసం
జేవం వాన్తికేతవః | దృశేవిశ్వానూర్యం |
చిత్రం దేవానాముదగాదసీతం చక్షుశ్రోత్రస్య
వరుణస్యాగ్నేః | ఆస్రాద్యానాపృథివి అస్తరిక్షగ్
మార్యఆత్మాజగతస్త్రుషశ్చ | తచ్చక్షుర్దేవహితం
పురస్తఃచక్షుఃముచ్చరత్ | పశ్యేమశరదశ్శతం జీవే
మశరదశ్శతం సన్దామశరదశ్శతం మోదామశరద
శ్శతం భవామశరదశ్శతం శృణవామశరదశ్శతం
జ్యోత్స్వమార్యందృశేయఉదగాస్యహతోర్ణవాశేద్వి

భాజమాన స్పరిత్య మధ్యాత్మమావృషభోలోహి తాక్షిన్సూర్యోవిపశ్చిన్యససాపునాతు.

తా॥ సత్యస్వరూపమగు సర్వ స్తవనీయ తేజోమణ్డలముతోనుండు భగవస్తుడు, దేవమనుష్యాదులను సృజించి తత్తత్కర్మఫలముల ననుభవించజేయుచు సర్వమునకు ప్రేరకుడై అకంఠితమహిమచే నంతటను ప్రకాశించుచు సర్వలోకములను జూచుచు భక్తులరక్షించి, వచ్చుచుండెనో యట్టి పరమాత్మస్వరూపమును ద్యానించుచున్నాము. ఇంకను మాయజ్ఞానమును నశింపజేయు సర్వోత్కృష్టమగు స్వయంప్రకాశమానమగు జ్యోతిస్వరూపమును జూచుచు దేవతాదులగు తేజోవస్తుల మధ్యనుండి తేజస్వరూపను గూడ తెలిసికొనుచున్నాము, సర్వోత్కృష్టుడును వేదజనకుడునగు పరమేశ్వరుడు సూర్యమండలమునుండి నిర్గమించుకలములను కిరణసముదాయముతో భూమణ్డలాది సర్వమండలములను వహించుచుండునో యట్టి పరమాత్మస్వరూపమును జూచుటకు ధ్యానముజేయుచున్నాము. విచిత్రములగు కిరణ సమూహము గలిగినట్టియు, దేవాగ్ని వరుణాదులకు గూడ చక్షువగు నేతేజోమణ్డలము దయించుచున్నదో యామణ్డలమధ్యనుండు పరమాత్మయే స్థావరజంగమాత్మకుడై సర్వలోకములను స్వప్రకాశముచే దేజరిల్లజేయుచు జగదృక్ష్యుడై, భూభూవుధ్యాడల ప్రకాశించు నిర్మలమగు సుతత్కృష్టతేజస్సును, సూర్యవత్సరములు అనగా జీవితకాలము, “శతాయుఃపురుషః”

అని వేదప్రమాణమునుబట్టి చూచుదుముగాక యని ప్రార్థన. నూ
రేండ్లు జీవించుముగాక, ఎప్పుడును భగవదానందమును బొందుదుము
గాక, పుత్రపౌత్రాదులతోగూడి సంతోషముగా నుందుముగాక, ఎప్పు
డును సత్కథలనే వినుచుందుముగాక ఇతరులకు సత్కథలనే
బోధించుచుందుముగాక, కామాది శక్రువర్గముచే జయింపబడకుండుము
గాక, పరిమాతృస్వరూపమునుజూచుటకై మాకు జ్ఞానేంద్రియము లొసం
గుడువుగాక, విపరబ్రహ్మస్వరూపమైనట్టియు, సముద్రజలమువలన, అన
గా సముద్రమున కత్యంతదూరమున యని భావము, ఆరుణ కిరణ పరి
వృత్తుకై కామితఫలప్రదుడగు సర్వజ్ఞుడు తేజోమయుడై ప్రకాశించు
చుండెనో యాపరబ్రహ్మస్వరూపము ననునవాత్సల్యతతో పాపభీతిని
జోవోలి రక్షించుడు పవిత్రునిజేయుగాక.

భా॥ ఆసత్యేనేతి॥ సత్యేన. సత్యస్వరూపేణ ఆరజసా, రజ్యతేఽ
నేనేతి రజఃరంజనాగ్ ఆసమస్తాత్ తేన, సర్వానురాగప్రదేన జ్యోతి
ర్మితేన వర్తమానః స్థితస్సత్, అమృతం నాశనరాహిత్యం మర్త్యం
నాశత్యం ఏవేశయత్ స్థావయత్, తత్తత్కర్మఫలభాక్త్యం కుర్వన్ని
శ్యర్థః॥ “యథాచారి యథాచారి తథాభవతిత్రికులే” అమృతం దేవ
త్వం మర్త్యం మానవత్వంవా సవితాసర్వప్రకః హిరణ్యయేన అ
భిమతరమణీయేన రథేన మనోరథేన అకుటిత మహిమ్నావా ఆదేవః
ఆసమస్తాత్సర్వాశమానః భువనాని జగన్తి పశ్యత్ ఆయాతి భక్తపాల

నాయేత్యర్థః తమపాస్మహేతిశేషః కింఛ, వయం తమసస్థిరి అ.
 జ్ఞానస్యోపరిభాగేతదథః కృత్యేత్యర్థః అన్ధకారస్యోపరివా ఉత్తరం
 సర్వోత్కృష్టంజ్యోతిఃస్వయంప్రకాశమానంఉత్పశ్యన్తస్యైదేవత్రా
 దేవేషుప్రకాశవత్సుమిక్యేసూర్యంప్రేరకత్వేనస్థితంఉత్తమం ఉత్కృ
 షతమం జ్యోతిః తేజస్వరూపం అగన్మప్రాప్తాస్మః॥ ఉదుత్సం ఉత్
 ఉత్ సర్వోన్నతం “అహోరణీయాన్మహతోమహీయా”నితి శ్రుతేః యం
 జాతవేదసం జాతాః వేదాః యస్మాత్పుః జాతవేదాః తం ఐరబ్రహ్మ
 స్వరూపం సూర్యం ప్రేరకత్వేనస్థితం దేవప్రతికేతవః కిరణరూ
 పాః కరావా ఉన్వహన్తి. సర్వం వహన్తి తత్కరకిరణప్రకరేణ
 సర్వం భూమణ్డలాదకం వహతీత్యర్థః దృశేతి॥ విశ్వాదృశే.
 సర్వదర్శనార్థం సూర్యం ధ్యాయేతిశేషః. చిత్రం నానావర్ణం కిరణ
 ప్రకరమిత్యర్థః, చక్షుః జగతః చక్షుర్భూతం మిత్రస్య అహరభి
 మానినః వరుణస్య, రాత్ర్యభిమానినః, అగ్నేః, తదుభయాభిమా
 నినః దేవానాంఛ, చక్షుః అనేనసర్వచక్షురితిభావః, అసికం, కిరణ
 జాలం తేజోమండలమిత్యర్థః, ఉదగాత్, ఉదేతి॥ ఆప్రాద్యావాపుధి
 వీత్యాది॥ సూర్యః తస్మండలాన్తస్వరీపరమాత్మాజగతః, జంగమస్య
 తస్తుషః, స్థావరస్య, ఆత్మా ఆశ్శస్వరూపోభూత్వేత్యర్థః ద్యావాపుధి
 వీ, ఆన్తరిక్షంఛ. ఆప్రాః, ఆపూరయితిప్రకాశరూపేణాప్యహోరిత్యర్థః
 సర్వవ్యాపక ఇతిభావః, తచ్ఛక్ష్మః దేవహితం ఉపాసకానాం హితం
 పురస్థాత్ సేత్రాన్తరిదృశ్యమాన మగ్రేపరిదృశ్యమానంవా, శుక్రిం,

సర్వలం ఉచ్చిరత్, ఉపరివర్తమానం తేజోరూపం శరదశ్శతంపశ్యే
 మ శతవరిమితివత్సరా దిత్యర్థః- తథాపశ్యే జీవేసు పురుషాయుష్య
 పర్యస్తం సజ్జరామ శరదశ్శతమితి సర్వత్రయోజనీయం నద్దామ
 బ్రహ్మనస్తం పాశ్చివామ, మోదామ, పుత్రపౌత్రాదిభిర్యుతాస్పతిః,
 హృష్టాస్యామ భవామ, ఏవంస్థాస్యామ, శ్రుణువామ, త్వత్సంమృన్ధి
 సతగ్రథాశ్చుణ్ణయామ, ప్రబ్రహవ, సతగ్రథా ఏహన్యేషామపి బ్రవా
 మహై నత్ప్రవక్తారస్యామ ఇత్యర్థః అజీతాస్యామ శత్రుభిర్నాభిభూ
 య భవామ జోక్యసూర్యందృశే ॥ జోక్, ఉజ్వలం సూర్యందృశే-
 ద్రష్టుంచ అనేనజ్ఞానేంద్రియ నిరపాయత్వం యాద్యతే యః మహతః
 అర్థవాల్ సరిరన్యకుఢ్యాత్ మహాసముద్రసలిలకుఢ్యాత్ విభ్రాజమా
 నః ఋషభః కామితఫలప్రదః లోహితాక్షః అరుణకిరణప్రకరః శివ
 శ్చిత్ సర్వజ్ఞః ఉదగాత్ ఉదేతి నః సూర్యః మా మాం మనసా వా
 త్సత్యతయా పునాతు యథామయ్యేహం సర్వపాపేభ్యో తథా కురుతా
 దిత్యర్థః.

సాయంకాల సూర్యోపస్థానమస్త్రము.

మూలమ్. ఇమం మేవరుణశుశిహవమద్యాచమృదయత్యై
 మవస్యూరాచకే తత్వాయామి బ్రహ్మణావస్తమాన
 స్తదాశాస్త్రే యజమానోహవిన్ధిః అహేడమా

నోవరుణేహభోధ్యురుశ్గసమాన ఆయుఃప్రమోమీ
 యచ్చిద్ధితేషోయథా పదేవ వరుణవతం మినీమ
 సిద్యవిద్యవి యత్కిఞ్చేదం వరుణదై వ్యేజనేభి
 దోహం మనుష్యాశ్చరామసి అచిత్తీయతవ
 ధర్మాయుయోపి మమానస్తస్మాదేనసో దేవరీషః
 కీలనాసోయద్రిపు ర్నదివియద్వాఘాసత్యముతయ
 న్నవిద్య సన్వాతావిష్యశ్చిరేవదేవా ధా తే
 స్యామరుణాపియాసః.

తా|| సర్వలోకవర ప్రదాతవగు నోవరుణుడ, వరుణుడనగా
 ఫ్తావరజంగమాత్మకమగు సర్వప్రవేశమును నావరించి భక్తాభీష్ట
 ప్రదుడగు భగవద్వజ్రవాద్యుడని భావము తాదృశమహిమాధి నాఘుడ
 వగు నోభగవస్తుడా, నాప్రార్థనల నంగీకరింపుము. అనేకములగు
 జన్మాద్యవఫల బొందిన నేను సర్వరక్షకుడవని నిన్నే యాచించుచుంటి
 గాన నన్ను సర్వకాలములయందు పరమానందయామనిగాజేయుము,
 నీవు రక్షించెదవని పవిత్రములగు వేదమంత్రములలో నకుస్కరించుదు
 శరణాగతుడనైతిని, ముముక్షువులుగూడ వేదమంత్రములలో నాజ్యాద్యు
 పకరణోపేతులై నిన్ను ధ్యానించుచుందురు, అనగా అట్టిదృఢశక్తిలేని
 వాడనైనను నాప్రార్థన నిర్భయమైనదని భావము, కాన నోభగవస్తుడా

శరణాగతుడనగు నన్ను నిరాదరణజేయక నాప్రార్థన మంగీకరించి
 రక్షించుము! అధికములగు వేదమంత్రములచే స్తుతించదగిన యధిక కీర్తి
 గల యోధగవస్తుడా, వేదోదితమగు శతవరిమితిగల మాయాయుష్య
 మును శాశమును బొందించకము, ఓదేవ! ధ్యానరూపమగు నీయొక్క-
 ప్రతమును మేము ప్రత్యహము నాచరిండుదుంటిమి, ఇదట మేమను
 బహువచనము యజమాన పుత్రపౌత్రాదుల నిషయముని దెలిసికొన
 దగినది. కొందరేకారణమువలన నీధ్యానరూపాత్మకమగు ప్రతమును
 మరతురో వేనటులజేయక సర్వకాలములయందునుభవదుపాసనాయ
 త్రచిత్తుడనైయుంటి గాన నన్నురక్షించుమని వాఞ్మర్యము. ఓవరుణ
 తేజోమండల మధ్యవర్తియగు నీయందు నాహింపించదగనిది యకా
 ర్యముల నాచరించితిమో. మరియు నీసంబంధమైన ధర్మములకు నూ
 యజ్ఞానముచే నేలోపములు గలిగించితిమో నాచివలన మమ్ముల కోపిం
 దక దయతో పాలిందుము, మేముజేయు కర్మలయందు సావధానముల
 గునట్టి ఋక్విజులేలోపగులుల జేసియుండిరో యాదోషంబుల మేము
 గుర్రెరగము. ఇట్టి మా యజ్ఞానకృత పాపంబుల నశింపజేయుము.
 ఓ వరుణదేవ మాపాపంబులు నశించినయడల మేము నీకు ప్రియభక్తు
 లముగాగలము. ఈమస్త్రమునందు తృతీయాశ్రయవలన వచ్చిన వరుణ
 శబ్దము పరమాత్మయొక్క యర్థమాను బోధించుదున్నదిగాన సూర్యమ
 డ్దెలా స్తర్గతుడగు పరమాత్మనుగూర్చి చెప్పబడినది.

థా॥ ఇమం మేవరుణశృణిహవం॥ వృణోతివరానమంలోకఇతి
 వరుణః వృజ్ఞేవరజే సర్వలోకవరప్రదాతేత్యర్థః హేవరుణ మేమదీయం
 ఇమం హవం ఆహ్వానం శృణి శృణు హేభగవత్ మదీయప్రార్థనామం
 గీతురుష్యేత్యర్థః॥ అద్యాదమృడయాత్వామవస్యూరాచకే॥ అద్యాద
 ఇదానీంచదీర్ఘశ్చాందసః జన్మాద్యవస్థాగతోపీత్యర్థః అవస్యః రక్ష
 గార్థ్యహం త్వాం ఆచకే యాచే, నాన్యం యాచేత్యర్థః, మృడయ,
 మాం, నస్తతానస్తయుతంకుర్వీత్యర్థః, తత్త్వాయామిబ్రహ్మణావస్తమా
 నః॥ తత్. తద్రక్షగార్థం, త్వా, త్వాం, బ్రహ్మణా వేదస్తుతేస్సర్వా
 థికత్వాత్తదాత్మకంమస్త్రీజేత్యర్థఃవస్తమానః. నమసుకర్వ్, యామి,
 ప్రవద్యే శరణాగతోస్మీత్యర్థః॥ తదాకాస్తేయజమానో హవిర్భిః॥ యజ
 మానః యస్థాసోమయాజ్యపీత్యర్థః హవిర్భిః త్వదనుగ్రహార్థమాజ్ఞాది
 కరణభూతైరిత్యర్థః, తత్ మదపేక్షితమేవేతిభావః, ఆకాశేప్రార్థితే,
 అనేనమదీయప్రార్థనానానస్తేత్యర్థః, యజమాన ఇత్యనేన నాహంతా
 దృశశక్తిమానితిభావః॥ అహేడమానోపరుడేహ భోఘ్యురిశక్పమాన
 ఆయుఃప్రమోషీ॥ హేవరుణ హేభగవత్ త్వమహేడమానః అనాదర
 మకుర్వత్ శరణాగతవత్సలస్యేనస్నార్హమితిభావః, ఇహ, అస్మి
 న్గాతే, బోధి మత్సార్థనాంశృత్వా మామరంరక్షేత్యర్థః, ఉరుగ్ః,
 తేదమస్తేః శంససేయ ఉరుశంసః హేఉరుశంస ఉరుకీర్తిమన్ నః
 అస్మ్యేం యజమాన పుత్రపౌత్రాద్యపేక్షయాన ఇతి బహుశోక్తిః
 ఆయుః వేదోదితశతపరిమిత్యాయుః ప్రమోషీః నశాయ॥ య

చ్చిద్ధితే విశ్వానరథావ్రతే వరుణవ్రతం మిసీమసిద్ధవిద్యవి॥ శూదేవ
 వరుణ తే తవ వ్రవ్రతం ధ్యానయాపాత్మకం బృహద్రవ్రతం; ద్యవిద్యవి
 వ్రత్యహం మిసీమసి స్మరామః విశ్వేచిదిత్యర్థః యత్ యస్మాదపి
 కారణాదిత్యర్థః, త్వద్వ్రతం చిద్ధివిమృశ్యస్తీత్యర్థః చిందస్తీత్యర్థే
 వ్యయమేతత్ సతథాహంతు సదాత్వచరణాగతోస్తీతిథావ॥ యతి-
 చేదం వరుణదైవ్య జనేభి ద్రోహం మనుష్యాశ్చరామసి అచిత్తీయ
 త్రవభర్తాయాయోపి మమాన స్తస్మాదేనసో దేవరీరిష॥ శూవరుణ
 దైవ్య కాన్దిమద్దల మధ్యవర్తిని జనేత్వయిత్యర్థః, యతి-చత్ కిం
 చిద్వా ఇదమాకార్యకరణమభిద్రోహం మనుష్యః వయం చరామసి
 కర్మ, కిం, అచిత్తీ అజ్ఞానేన తవత్వత్సంబద్ధి ధర్మాఽధర్మమాచర
 ణీయం యయోపిమ నాశయాః శూదేవ తస్మాదేనసః పాపకర్మణః
 నః అస్మాక్ మారీరిషః మాహింసే భవదుపాసనాత్మక కర్మాఽకరణ
 జనితమేనః శరిహృత్కాన్దస్మాన్మలయేత్యర్థః॥ కితవాసోయద్రిపుర్ను
 దివియద్వాహుసత్యమతయన్నవిద్య సర్వాతావిష్య॥ కితవాసః స్వార్థ
 నిష్ఠా ధూర్తాః ఋత్విజః యత్ కర్మప్రాధాన్యం రిరిపుః నాశితవస్త్రః
 యద్వా ఉత అపిచ నదివి, స్వర్లోకవిషయే కర్తవ్యం నామర్వక్
 ఘోరిపాదపూరణే, అఘం, యత్, తన్నవిద్య సత్యంతన్నజానీమ
 ఇత్యర్థః సర్వాతావిష్యసర్వాణి అజ్ఞానేన కృతానితానిసర్వాణి విష్య
 నాశయేత్యర్థః॥ శిధిరేవదేవాధాతేస్యామ వరుణప్రియాన॥ శూదేవ
 శిధిరేవ మత్కృతానిపాపాని శిధిరీధూతానియది అథ అనస్తరే శూవ

రుణః హేవరప్రచారః తే, తవ ప్రియానః భక్తజనాఃస్యాను వయమపి
ప్రియాభవేమ॥ ననువరుణలింగస్య మస్త్రస్య సూర్యోవస్థానే కుతోయం
వినియోగఇతిచేత్॥ నారుణీభిరాదిత్యముపస్థాయ ప్రదక్షిణమితి ద్వితీ
యయాశ్రుత్యా లింగాపేక్షయా ప్రబలయా తల్లింగస్య బాధితత్వా
దాదిత్యోపస్థానపవ మస్త్రోవినియ్యతే ననువరుణోవస్థానే ఏతత్సర్వం
తృతీయాధ్యాయేవిచారితం, కింఛ వరుణశబ్దస్య సర్వేశ్వరాధ్యావహ
భక్త్యాన్న కావ్యత్రాసుపవ త్తితధా॥ శ్రుతిరపి “యో దేవానాం నామ
ధావికపితే” సర్వాస్తర్గత పరమాత్మవేతిబోధ్యం.

ఇది సాయంప్రారతఃకాలములయందు జేయదగినది.

మూలమ్. ఓంనమఃప్రత్యైదిశేయాశ్చదేవతా

ఏతస్యాం ప్రతివసన్త్యేతాభ్యశ్చనము॥

సమీదక్షిణాయైదిశేయాశ్చదేవతా ఏతస్యాం

ప్రతివసన్త్యేతాభ్యశ్చనము॥ నమఃప్రత్యైదిశే

యాశ్చదేవతా ఏతస్యాం ప్రతివసన్త్యేతాభ్యశ్చనము॥

సమక్షిప్త్యైదిశేయాశ్చదేవతా ఏతస్యాం

ప్రతివసన్త్యేతాభ్యశ్చనము॥ నమఃక్షిప్త్యై

దిశేయాశ్చదేవతా ఏతస్యాం ప్రతివసన్త్యే

తాభ్యశ్చనమః॥ నమోఽథరామైదిశేయాశ్చ
 దేవతా ఏతస్యాప్రతివనస్త్యేతాభ్యశ్చనమః॥
 నమోవాస్తరామైదిశేయాశ్చదేవతా ఏతస్యాం
 ప్రతివనస్త్యేతాభ్యశ్చనమః॥ సమోగక్తాయమన
 య ర్భక్యేయేవసన్తితేషేప్రసన్నాత్మాన
 భీరంజీవితం సద్ధయన్తి సమోగక్తాయమున
 యాహునిభ్యశ్చనమః సన్ధ్యాయేనమః సావిత్రైశ్చ
 నమః గాయత్రైశ్చనమః సరస్వత్యైశ్చనమః
 సర్వాభ్యోదేవతాభ్యోనమః దేవేభ్యోనమః
 ఋషిభ్యోనమః గురుభ్యోనమః పితృభ్యోనమః
 కామోకాన్తీ నమ్యురకాన్తీన్నమోనమః
 పృథివ్యాపస్తేజోవాయురాకాశాత్
 ఓం నమోభగవతే వాసుదేవాయ.
 యాగ్సదాసర్వభూతాని చరాణిస్థావరాణిచ
 సాయుగప్రతర్షమస్మన్తి సామాసన్ధ్యాఽభిరక్షతుః

తా ॥ “ఇది ప్రాతఃకాలమునందును సాయంకాలమునందును
 దేవతలననుసరించి యిట్లు మున్నము” ఓంకారస్వరూపమగు ప్రార్థన

భిక్షాన దేవతకొరకు నమస్కారము ఈ తూర్పుదిక్కునందు నేయే దే
 వతలు గలరో అనగా సానగాదులు వారికొరకు నమస్కారము
 ఇటువలెనే దక్షిణమున సనాతనాది దేవతలకొరకు నమస్కారము
 ప్రతీచిదిశయందు నహభూనాది దేవతలకొరకును ఉత్తరమున ప్ర
 త్నాది దేవతలకొరకును ఊర్ధ్వమున సుపర్నాది దేవతలకొరకును న
 మస్కారము నింక భూదేవతలకొరకును దిగంతరములయందుండు దే
 వతలకొరకును నమస్కారము గంగాయమునల నమమనుండి తపఃక
 గ్తాదులచే నిశ్చలాంతఃకరణ గలవాడై మాజీవితముల నభివృద్ధిచేయు
 మునులకొరకు నమస్కారము సన్ధ్యాదేవికొరకును సావిత్రికొరకును
 గాయత్రికొరకును సరస్వతికొరకును నమస్తదేవతలకొరకును దేవు
 లకొరకును గోత్రములులకొరకును మునులకొరకును గురువులకొరకు
 ను మాతాపితృలకొరకును నమస్కారము కామాభిమాన దేవతకొరకు
 ను క్రోధాధిష్ఠాన దేవతకొరకును వృధివ్యప్తజోవాయురాకాశము
 లను పంచభూతములకొరకునమస్కారము ఓంకారస్వరూపుడైనట్టియు
 ఉత్పత్తిస్థితిలయాధిపతుడగునట్టియు జగదాధార భూతుడగు వాను
 దేవునికొరకు నమస్కారము సన్ధ్యాధిష్ఠానదేవతను గూర్చి సర్వభూ
 తములు నమస్కరించుచున్నవో యా సన్ధ్యాధిష్ఠానదేవత నన్ను రక్షిం
 చుగాక మాధ్యాహ్నిక సంధ్యయందు ఆనత్యేనరజపాయను సూర్యోప
 స్థానమస్తున్నును కల్పి సన్ధ్యాయైవతుః అని ప్రారంభించునది.

ఖా॥ “దిగ్దేవతా నమస్కార మస్త్రీయం సప్తయోగ్యవేదితి క
 శ్యవః॥ మహార్థస్తు॥ ప్రాప్త్యేదితేనమోస్తు. ఏతస్యాం దిశియాశ్చ
 దేవతాః సానగాదయః ప్రతివసంతిత్తన్తి ఏతాభ్యశ్చ నమోస్తు ఏతా
 వదేకం యజరితి కేచిత్ నమస్కారాదికంసర్వమేకం యజరితి నిరు
 క్తాః నమోదక్షిణాయై దిశిత్వాది సర్వం పూర్వపత్తేయం ఏతదన్య
 త్వర్వం పూర్వమేవ వ్యాఖ్యాతం॥ కామోకార్దీన్యస్యైకార్దీన్నమః॥
 కామః కామాభిమానీ దేవః ఆకార్దీన్ సర్వంస ఏవ కరోతి నాహం క
 రోమీత్యర్థః। తథామన్యైర్కార్దీన్ నాహమితి॥ ॥తథాక్రంతిః॥ తత్త్వని
 న్నాహం కరోమీతి సదతత్పల మభిసందత్తే కుర్వన్నపినకరోతిసవిలి
 య్యతే కింద ॥శ్లో॥ కాయేనృచనసామధ్యా కేవలైరింద్రియైరపి యోగి
 నః కర్మకుర్వన్తి సంగంత్యక్త్యాత్మకుద్ధయై॥తాదృశ కామాభిమానీయో
 దేవః తస్మైన్నమః తథా మన్యతే క్రోధాభిష్టానదేవాయనమః తతఃపృ
 థివ్యస్తేజోవాయురాకాశాత్ పంచభూతేభ్యో భూజలాగ్నిమరుదాకా
 శభూతేభ్యో నమః పంచమీవిభక్తిక్యాందసీ అథ వాసుదేవాయనమసరి
 ఓం ఓంబ్రహ్మైతివిజానీయాది క్రుగేః”కింద సర్వం పాపానంతదితి
 క్షీయతేచాస్యకర్మాణీ తస్మిన్ దృష్టే చరావరే సమోదతే మోదసి
 యం హిలభ్యేతి క్రుతేఃతాదృశాంకారవాచ్యాయం భగవాన్॥ భగ
 వానిత్యుతం॥శ్లో॥ విశ్వరూప్య సమగ్రస్యవీర్యస్య యశసత్ప్రయః జ్ఞానై
 రాగ్యయోక్తౌపషణ్ణాంభగ ఇతివ్యుతః తాదృశ భగోస్యాకీర్తి భగ
 వానుదేవః వసన్త్యస్త్రీక్ జగన్రీతివాసుః సర్వజగదాధాత

భూతభక్త్యర్థః సచాసా దేవః తస్మై వాసుదేవాయనమః యామితి॥
 యం సన్ధ్యాధిష్ఠానదేవతాం స్థావరజంగమాత్మకాని సర్వభూతాని
 ప్రాతర్వాఢ్యాహ్నా సాయంతాలేషు నమస్యంతి నమస్తుకర్వంతి సా
 భగవత్స్వరూపిణీ మా మా మభిరక్షతు అత్ర మాధ్యాహ్నిక సన్ధ్యా
 వందన మనుక్తమపి ఆసత్యేనేతి మాధ్యాహ్నిక సూర్యోపస్థానమస్త్రవి
 థి విభానాత్ ఆటః పునర్వీతి హగ్ సజ్జిత మాధ్యాహ్నిక కర్త
 వ్యతా విధిదర్శనార్చ్య గృహీతాలై రవ్యంగీకృతార్చ్య మాధ్యాహ్ని
 క్యవ్యవరి త్యాశ్చేతి సర్వం రమణీయం

శ్లో॥ శివాయ విష్ణురూపాయ శివరూపాయ విష్ణవే
 శివస్య హృదయం విష్ణు స్విష్టాశ్చహృదయగ్ శివః
 యథాశివమయో విష్ణురేవం విష్ణుమయశ్శివః
 యథా స్తరం నపశ్యామి తథామేస్వస్తిరాయుషీ.
 సమోబ్రహ్మ్యో దేవాయ గోబ్రాహ్మణహితాయచ
 జగద్భితాయ కృష్ణాయ గోవిందాయ నమోనమః.
 ఆకాశాత్పతితం తోయం యథాగచ్ఛతి సాగరం
 సర్వదేవ నమస్కారః కేశవమృతిగచ్ఛతి.

తా॥ సర్వవ్యావకుండైన విష్ణుస్వరూపుడును నగు శివునికొరకు
 నమస్కారము శివుడనగా సజ్జనుల మనస్సు లే మహాచేతనయందు

నివసించునో యా మహాదేవుడే శివనామముగలవాడు అటువలెనే శివరూపుడగు విష్ణువుకొరకు నమస్కారము శివునియొక్క హృదయమే విష్ణువు విష్ణువుహృదయమే శివుడు అనగా వీరిరువురికి భేదము లేదనుట భేదమున దలచువాడు సూర్యచంద్రులుండుడనుక నరకమును బొందునని శ్రీమహావిష్ణువే నుడివియుండె నేనెటువలె శివకేశవులకు నఖండత్వము జూచుచుంటినో యటువలెనే నాకు రేరక్షమగు బ్రహ్మనంద్రప్రాప్తి గలుగుగాక వేదకర్మలాదరించదగిన బ్రహ్మణ్యదేవునికొరకు నమస్కారము గోబ్రాహ్మణులకు హితవైనట్టియు అనగా ఉత్తమాంగోద్భవు లగుటవలనను ఆదియందుద్భవించిన వారగుటవలనను వేవోదికర్మల నాచరించుటవలనను వేదధర్మమునుబట్టి నృప్తిలో బ్రాహ్మణుండధికుడని మనువు జెప్పియుండె వీరియందు ధర్మమునుబట్టి హవిరాద్యపాదానహేతువగు గోగణమునందును భగవంతుడధికప్రీతిగలవాడని భావము వీరియందేగాక జగన్మిత్రుడును అనగా సాధురక్షకుడును దుష్టుల శిక్షిండువాడును శ్రీరామాద్యనేక రూపంబులతో భూమిని పాలించిన నాడునునగు భగవంతునికొరకు నమస్కారము ఆకాశమునుంచి వడిన మేఘుడకలవెటుల నముద్రముమగూర్చి వెల్లుడున్నదో యటులనే నమస్తమైనవారు నానరించిన భక్తిపూర్వకముగు నమస్కారము పరమేశ్వరుని గురించి పొందుదున్నది.

వ్యా॥ శివాయోతి॥ విశ్వంవేష్టితివిష్టుః సనాతనః తదూపాయ
 తతః సజ్జనమనాంసృష్టిన్నితిశివః తస్మైనమః శివరూపాయవిష్టు
 వేనమః శివస్యహృదయంస్వాంతం విష్టుః విష్ణోర్హృదయంచ శివః య
 ధావిష్టుశ్శివమయః తథాశివోపివిష్టుమయఃతదూపవిశ్వత్యర్థః॥ తతైవ విష్టు
 నాస్యయమేవోక్తం॥ శ్లో॥ మత్ప్రియశ్శంకరదేవేషీ మదేవేషీ శంకర
 ప్రియః॥ తావుభానరకంయూతః యావచ్చంద్రదివాకరా॥ విశిష్టువచనా
 చ్చువకేశవయోరభేదత్యోక్తిః యథాశివకేశవయోరంతరంనపశ్యామి
 తథా మే మమ ఆయుషి జీవితకాలేత్యర్థః స్వస్తీ శుభంభవతు సరస్వ
 తాంసనప్రాప్తిర్యవత్ప్రత్యర్థః బ్రహ్మణేదేవకర్మణి సాధుఃయోగ్యః బ్రహ్మ
 ణ్యః సచాసౌదేవః బ్రహ్మణ్యదేవః తస్మై నమః॥ గోబ్రహ్మణేభ్యశ్చత్యత్ర
 శ్లో॥ ఉత్తమాంగోద్భవాజ్జేష్టాద్భృష్టాణఃప్రభురితి మనువచనాత్తేషాం
 జన్మాపివేదకర్మానుష్ఠాన పరవశత్వాత్ ధర్మలోబ్రాహ్మణేభ్యః తద్వే
 దకర్మాంగభూత హవిరాద్యుపాదాన కారణత్వాద్గోభ్యోవ్యత్యస్త
 హితాయే త్యత్యస్తాదరోక్తిః తథా “పరిత్రాణాయ సాధునాం వినాశా
 యవదుష్కృతాంధర్మసంసాపనాగ్నాయనంభవామి యుగేయుగే” తి
 త్తీశ్చైవచనాచ్చ జగద్ధితాయ జగస్త్రితాయ సాధురక్షణాయత్యర్థః,
 కృష్ణాయ దైత్యోకర్షణీతికృష్ణః, దుష్టనాశకరాయత్యర్థః గోవిందాయ
 గాంబిందరీతి గోవిందః, తస్మై భువంగతాయ శ్రీరామాద్యవతార
 రూపాయత్యర్థః సమఃతత్కృతసమఃకర్మ యథాగచ్ఛతీత్యతలహ ఆకా
 శాదితి ఆకాశాత్పతితంత్యోయం మేఘోదకం యథా సాగరం యాతి
 తథాసర్వేషామపిదేవానాంకృతసమస్కారః కేశవంప్రతిగచ్ఛతీత్యర్థః॥

మూలమ్. ఉత్తమే శిఖరేజాతేఘామ్యాం పర్వతమూర్ధని
బ్రాహ్మణేభ్యోభ్యనుజ్ఞాతా గచ్ఛదేవి యథాసుఖం.

ఇంతవరకే సన్ధ్యావందన కర్మయని యాశయము. ఇందుకు సన్ధ్యాంగభూతగాయత్రీ ప్రస్తావనమే సన్ధ్యాకర్మాంతమని స్మృతి ప్రామాణ్యము.

తా॥ భూలోకమున మేరుపర్వతాగ్రమున నుద్భవించిన శ్రేష్ఠమగు శిఖరనామక గృహమునందు నివసించుటకు త్వదుపాసకులైన ట్రియు బ్రహ్మకులసంభవులగు బ్రాహ్మణుల కభిమతమగు నభిప్రాయమును గ్రహించి మమ్ములరక్షించెడి యొకర్లీ! స్వచ్ఛగా స్వస్థానమునకు తెల్లుదువుగాక యని ప్రార్థనజేయుచున్నాను.

వితత్పర్వంతమేవ సన్ధ్యావందనకర్మేతి “సన్ధ్యాకర్మాంగభూతాయా గాయత్రీ సర్వదూషిణీ । తస్యాప్రస్తావనా సంశ్యా తస్మాదేవకర్మేతి సంస్మృత ” మితివచనాత్.

భా॥ ఉత్తమేతి॥ భూమ్యాం భూలోకే పర్వతమూర్ధనిమేరునామకపర్వతాగ్రే జాతేవిజ్ఞమానే ఉత్తమశ్రేష్ఠే శిఖరే మేరుశిఖరమేవ మునిరమిత్యర్థః తత్రస్థామమితిశేషః బ్రాహ్మణేభ్యో త్వదుపాసకేభ్యో బ్రహ్మకులసంభూతేభ్యో అభ్యనుజ్ఞాతా త్వదుపాసకాశయ ముదా యత్కర్తవ్యః హేదేవి భగవతి యథాసుఖం యథాకామంః ఛృణ్వత్సమగృహీత్వా యథాసుఖం గచ్ఛేత్కర్తవ్యః ప్రార్థనాయాంలోట.

మూలమ్. స్తుతామయా వరదావేదమాతా ప్రహోదయన్తీ
 పవనే ద్విజాతా ఆయుః పృథివ్యాద్విద్యంబుహ్మ
 వర్చసం మహ్యందత్వాప్రయాతుం బ్రహ్మలోకమ్.

తా॥ భక్తులకు కోరినవరంబులొనంగునట్టి యేదేదమాతయగు
 గాయత్రీదేవి బ్రాహ్మణులను అనుగ్రహించి త్రవిభయమై శ్రుతేషింప
 కున్నదో యాదేవి నాచే స్తోత్రముచేయబడి నాకినాముందు బ్రహ్మ
 వర్చస్సునిచ్చి బ్రహ్మలోకమునుగూర్చి వెళ్లుటకు ధ్యానింపునుంటి.

భా॥ వరదా భక్తకామితఫలప్రసాదాని యేదేదమాతా
 బ్రాహ్మణానితీకషః ద్విజాతాద్విజాతానన్యానపీత్యర్థః ద్వితీయాంయః
 త్రిభూవిభక్తిచ్చాందసీవవన పవిత్రవిషయే త్రహోదయన్తీ సాచేరి
 మయాస్తుతానతి మహ్యంకృణివ్యామిహ బ్రహ్మవర్చసప్రదానం తస్మా
 వధనమిత్యర్థః దత్వా బ్రహ్మలోకం ప్రసూసుం ప్రారయామీతిశేషః

స్వస్త్వానైవ సహస్రమ్మాత్రయే సహస్రస్థాస్థామి

శిరోయబాహవే సహస్రనామ్మృత్యుమాయాశాశ్వతః

సహస్రకోటి యుగధానిశే వసు

తా॥ ఉద్యోగసహస్రజేనుననమనీకౌతవే నమసాకృతమ్ ఆయు
 నక్షున వర్తయతి తనకీన్యతాపుషమ్ అనేకపాదముల నేత్రముల

శిరస్సులు చేతులు గలిగినట్టియు అనక నానుములు గలిగినట్టియు అనక
యుగముల ధరించెడి అనకా జగన్నాటక సూత్రధారియని భావము.
అట్టి కాశ్యపుడగు విశాఖురునునికొరకు నమస్కారము.

వాగ్దా సమోద్వీతిః॥ అనన్తరూపాయ అదితుభ్యాన్తరహితాయ
బహురూపాయోత్కర్థః సహస్రకోటి యుగభారదేశకుః కృతయుగాది
బహుయుగ జగన్నాటక సూత్రధారిత్కర్థః శిష్టం స్మృతం భవతి.

మూలమ్. ఇదంద్యావా వృద్ధివీ సత్యమస్తు పితర్కార
ర్యదిహోవ బ్రువేవామ్ । భూతందేవానా మవమే
అహోభిః విద్యామేషం వృజనం శీరదానమ్

తా॥ తిర్వహాత్వస్వరూపులగు నోద్యులోక భూలోకాది దేవత
లారా మిమ్ముల గూర్చి నేనెప్పటి యిహాకర్మము సత్యమగుగాక ఖా
రక్షణలలోనుడ దేవతలు మొదలగు నమన్నమైనవాండ్రకును రక్ష
ణదిక్షయై మిరసనది సత్యమగుగాక మేమరదరము మీయనుగ్రహ
మువలన పాతపర్జితమై తేవనాభారముగు నన్నమును జ్ఞానరూపము
గు విద్యను బొందుదున్నాము.

తా॥ సేవితః సేవూతః పితృహాత్వస్వరూపద్యావా వృద్ధి
ద్యావా వృద్ధిద్యా విభక్తివృత్తయో వృద్ధివీ కాం యువాం ప్రతియ
ద్యుతన ముదబ్రువే బ్రహ్మిని ఇక మేతస్మదీయతవనం సత్యమస్తు॥

భూతమితి॥ అనోభిః అశ్రుప్రక్షయై స్సహదేహానాం త్వదుపాసకానాం
 సురాది సర్వేహమపీత్యర్థః అపమేరక్షకై సర్వరక్షణవిషయపీత్యర్థః
 భూతం భవ్యమితియత్ తద్వచనం సత్యమప్సితి తాత్పర్యార్థః స
 ర్వేషయం భవత్ప్రసాదాత్ ఇషం అన్నం పృజినం పాపవర్జితం
 పృజీవర్జన కీరదానం జీవస్సప్రదాతారం విద్యామవలభేమ పాపవ
 ర్జిత జీవసోపాయమన్నంచ విద్యా మవలభేమహిత్యర్థః,

శ్లో॥ సర్వవేదేషు యత్పుణ్యం సర్వతీర్థేషు యత్ఫలం
 తత్ఫలం పురుషతప్సోతి స్తుత్వా దేవం జనార్దనమ్

తా॥ జగన్నివాసుండగు పరాత్మయని ధ్యానించిన పురుషుడు
 సర్వవేద పాఠాయుగఫలమును సర్వతీర్థయాత్రఫలన గలిగెడి ఫల
 మును పొందుచున్నాడు.

భా॥ సర్వం సుగమముపరిచ,

స్తుత్వాదేవం జనార్దన మోన్నమగ్ని.

శ్లో॥ వాసనా ద్వాసుజేవస్య వాసితం తే జగత్రయం
 సర్వభూత నివాసోసి వాసుజేవ సమాస్తుతే

చతుర్థశ్ భువన పర్యంతం విరాఙ్మూఢోద్భవ బ్రాహ్మణా
 ది సర్వేభ్య త్సుఖం భవతు *** ప్రవరాన్విత *** గోత్రః***
 తాత్పర్యార్థాన్ని *** సూత్రః*** అహంభో ౭ భివాదయే

శ్రీ! కాదేననాచా మనశ్చేదియైర్వా బుధ్యాత్మనావాః ప్ర
కృతే న్స్వభావాత్ । కరోమి తుద్యత్స కటం పరస్మై నారాయ
ణాయేతి సమర్పయామి.

చతుర్థశః శుద్ధసచర్మస్తం నివాహ్నిభోగ్యవ బ్రాహ్మణాది స
 ర్వేభ్యశ్చ శ్చభం భవత్స్థితి ప్రార్థయత్ ఋషిప్రవరాన్విత స్యజాతు
 కీర్తన పురస్కర్తృ సభగవర్తి భగవన్మహావాదయత॥ చతుర్థశః భువన
 వర్మనమిత్థ్యత కేఽన్ చతుస్సృగర వర్మనమితి పునః కేఽన్ సాగ
 రాణాం చతుష్టయత్య సంఖ్యాయాః సప్తసంఖ్యాయా అపుష్టవలక్షణ
 త్యాత్ సప్తసాగరమధ్యేయాః గావః యే బ్రాహ్మణాస్సప్తైకాభ్య
 స్తేభ్యశ్చ శ్చభం భవత్స్థితి త్యాత్ మనస్తే చతుర్థశభువనవర్మనమిత్థ్యతే భు
 వనానాం చతుర్థశత్య నియమత్యాత్తే హమపి నృప్తిశిలయ చతుత్వా
 త్ తక్రతక్రీ వర్తమానబ్రాహ్మణాది సర్వే హమపి శుశం భవత్స్థితి
 మత్యా॥ “సర్వక్రియాశుభకృత్” ఇతి శ్లోకాయాద్యగవస్త మిద్వివాధవమే
 వం । పారయన్తు నివాదయతే.

1900-1901

~~SECRET~~

అమృతమును పొందెను. ఇది మృత్యువును.

శ్లో॥ నక్షత్రచరతథాభూమిం పితరౌ బ్రహ్మణానపి
యవీయసాపివేదజ్ఞానంధ్యాకాలేభి వాదయేత్॥

శ్లో॥ స్వనామోచ్చార్యస్వామి తే ప్రణమామిదయాంకురు
మద్యాగ్నాల్లబ్ధమేతద్ధిభవద్దర్శనము త్రమం॥

శ్లో॥ మూతరం పితరంచైవ గురుపత్నీం గురుంతథా
స్మృత్వాపాదాతుసద్భక్త్యా ప్రణమేదిష్టసిద్ధయే॥

శ్లో॥ బ్రహ్మణామవరంచాపి సర్వకర్మసుపూజయేత్
విద్వాంసశ్చతథాపూజ్య గురుప్తపితరాయథా॥

శ్లో॥ సహనమాసీనం వృద్ధం స్త్రీయంవాఙ్మానంపటుః
స్వకంవాఙ్మకులంపాపి ప్రణమేదవిచారయత్॥

అమృతమును పొందెను.

ఇది మృత్యువును.

శ్రీమద్వేదవచః ప్రపంచవిలక్షణాస్తవేదీ పరం
 భామాధిష్ఠితమానసాలసిత బుచ్చారైక నామార్థభృ
 లక్ష్మీలక్షణభాగ్యభోగ్యగుణత్వంబామణీయా తయో
 రాతశ్రీరమణైకహృద్ధనుమతాఽకారైకదాభావ్యతా

శ్రీరామఃపరమేశ్వరఃపరదయాయుక్తోహితాయత్రమే
 శోవాలోపభిత్రిప్రమోదయితదీమార్గానుసంచారిణ
 స్తన్నామస్మరణేనపాపమసక్తత్యక్త్యాతదీయంస్వకం
 స్థానంయానిపునస్సదాఽత్రభజత స్తత్సర్వమేతత్కిము.

యోరామఃపరముక్తిహేతు రతులానన్దాధినాథాయతే
 యస్సంసారపయోధిమగ్నజగసంవాసైకనాకాయతే
 యోథక్తామలహృత్సరోరుహలసన్తారాండరూపాయతే
 సోయంమత్ప్రభావ్యలోపకుధర ప్రధ్వంసశంభాయతే

ఇతి శ్రీమద్యలవర్తి ఆంజనేయశాస్త్రిగః
 కృతభాష్యాఽన్ధ్ర తాత్పర్యబోధిన
 సమీతం సన్ధ్యావస్తనమ్
 సమూర్ణమ్

శ్రీవిశ్వకర్మదేశము.

సద్భావస్తనమ్.

శ్లో॥ యస్మిన్ శ్రీవిశ్వకర్మాణం సాసగాది యుతం విభుం
సృష్టిస్థిత్యంతకర్తారం సతాహ్యభ్యంతరశ్శుచిః

ఓం కేశవాయస్వాహః ఓం నారాయణాయస్వాహః ఓం
మాధవాయస్వాహః ఓం గోవిందాయనమః విష్ణవేనమః మధు
సూదనాయనమః త్రివిక్రమాయనమః వామనాయనమః శ్రీధ
రాయనమః హృషీకేశాయనమః పద్మనాభాయనమః దామో
దరాయనమః సత్కర్ణాయనమః వాసుదేవాయనమః ప్రద్యు
మ్నాయనమః అనిరుద్ధాయనమః పురుషోత్తమాయనమః అధో
క్షాయనమః నారసింహాయనమః అచ్యుతాయనమః జనార్దనా
యనమః ఉపేంద్రాయనమః హరయేనమః ఓం శ్రీకృష్ణాయనమః.

స్మృత్యావశంకృత్యా.

ఉత్తిష్తన్తు భూతిపితౄణాం వీరే భూమిభారకాః
ఏతేనా మవినోధేన బ్రహ్మకర్మ సమారభే॥

ప్రణామము.

ఓమ్ భూః ఓమ్ భువః ఓమ్ సువః ఓమ్ నుచాః ఓమ్ జనః
ఓమ్ తపః ఓమ్ సత్యం ఓమ్ తత్సవితుర్వరేణ్యం భర్గోదేవస్యధీమ
హి ధియో యోనః ప్రచోదయాత్ ఓమా హో జ్యోతిరిహమ్భతం
బ్రహ్మభూర్భువస్సునహోమ్.

సంకల్పము.

మమోపాంతేనుతిక్షయద్వారా శ్రీపరమేశ్వర ముద్దిశ్య
శ్రీపరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం శ్రీవిరాడ్విశ్వకర్మాజ్ఞయా ప్రస రమాన
స్వాద్యబ్రహ్మణ ద్వితీయప్రహారాఽర్థే వై సస్వతిమన్వప్తే శే కలి
యుగే ప్రథమపాదే జవబృద్ధిః మేగోర్దక్షిణదిగ్భావే శ్రీశైల
స్వయీశాస్యప్రదేశే * * మధ్యదేశే సమస్తదేశత్రాబ్రహ్మణా
సన్నిధౌ అస్మిన్ వర్తమానవ్యావహారిక చాద్వమానేన సం
వత్సరే * * ఆయన * * ఋతే * * మాసే * *
పక్షే * * తిథౌ * * హస్తరే * * శుభనక్షత్రే శుభ
యోగ శుభకరణ వీరరమణవిశేషణ విజ్ఞప్తాయా శుభతిథౌ
శ్రీపరమేశ్వరముద్దిశ్య శ్రీపరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం * * సంధ్యాము
పాసిష్యే.

... మార్జనమ స్త్రీణాం.

అపహింసామయో భువంతానాం రేదధాతన మహేరణా
యచక్షుసే యోవశ్చివత మోరన స్తస్య భాజయతే హసః ఉశతీరివ
మారం తస్మా అరంగమామవోయస్యక్ష యాయజ్ఞస్వధ అపా
జనయథాచనః

ప్రాతఃకాల జలప్రాశన మ స్త్రీణాం,

సూర్యశ్చనూమన్యశ్చ మన్యపతయశ్చ మన్యకృతేభ్యః
పాపేభ్యోరక్షంతామ్ యద్రాత్యాపాపమక్షాంతం మనసాన చా
హాపాభ్యాం పద్భ్యాముదరేణ శిశ్నా రాత్రి స్తదవలుప్తుతు య
త్కించదురితంమయి ఇదమహ మా మమృతయోనా సూర్యే
జ్యోతిషే జహోమిన్యాహః.

మధ్యాహ్నకాల జలప్రాశన మ స్త్రీణాం.

అపఃపునస్తుపృథీవీం పృథివీపూతాపునాతుమాం పునస్తు
బ్రహ్మణస్పతి ర్భృహ్మపూతా పునాతుమాం యశుచ్చిష్టమభో
జ్యంయత్వాభుక్చరితంమమ సర్వం పునస్తుమామాహా శతాండు
ప్రతిగ్రహగన్యాహః॥

సాయంకాల జలప్రాళన మస్త్రము.

అగ్నిశ్చమామన్యశ్చ మన్యపతయశ్చ మన్యశ్చ తేభ్యః
పాపేభ్యో రక్షంతామ్ । యదహ్నిపాప మకార్షం మనసా వాచా
హస్తాభ్యాం । పద్భ్యాముదరేణశిశ్నా । అహస్తదవలుమ్పతు!
యత్కించదురితంమయి ఇదమహమామృతయోనా సత్యేత్యో
తిషిజహోమిస్వాహా॥

పునఃపూర్ణన మస్త్రము.

దధికాన్వన్త్రోలకానిమం జిష్టోరశ్వస్యవాజనఃపూరభినోము
భాకరత్ప్రేలయూగ్పితారిషత్.

హిరణ్యవల్లభశ్చచయః పావకా యాను జాతః కశ్యపా
యాస్విన్ద్యైః । అగ్నింయూగర్భందధిరే విరూపా ఫాసలపఃశ్వగ్స్య
నాథవన్తు.

యాసాగ్ంరాజా పరుణోయాతిమధ్యేవత్యాన్యతే అపవ
శ్వగ్జనానామ్మధుశ్చ్యుతశ్చుచయోయాః పావకాస్తానతపః
శ్వగ్స్యానాథవన్తు॥

యసాంచేవాదివిశ్వస్య ని భక్షం యా అస్తరిక్షే బహు
భాభ ని యాః పృథివీం పయసోన్ధ ని శ్రుతాస్థాన ఆవశ్యగ్ స్యా
నాథవస్తు.

శివేనమాచక్షుషా వశ్యతాః పశ్యవయా తనువోవస్మై
శతత్వచంపేసర్వాగ్ం అగ్నిగ్ం రపుషదోహువేవో మయి వ
ర్చోబలమోజో నిధత్ర॥

పాపవిమోచన మస్త్యమ,

ద్రుపదా దివ ముచ్చతు । ద్రుపదా దివే న్ముముచానః ।
స్వస్త్వాన్నాత్మీ మూదివ । పూతం పవిత్రేణోపాజ్యం । ఆవశ్యస్థన్తు
మేనసః॥

యని పాపనిర్గమముకొరకు దక్షిణపాస్తముతో కొంచము జలము
నానీతాగ్రమువరకునెత్తి వామభాగమున విడచి నాజలమును జాతక
యందునది,

అర్ఘ్యక్షతదాన సంకల్పయ,

ఆచమ్య ప్రాణానాయమ్య ఏవం=ప్రీత్యర్థం=పన్ధ్యాంగార్ఘ్య
ప్రదానాని కరిష్యే.

సాయం ప్రాతరప్యైతదాన ముత్తము.

ఓంభూర్భువ స్సువః । ఓంతత్వచితు ర్వరేణ్యం భక్తోజే
వస్యధీమహి । ధియోయోనః ప్రచోదయాత్ ॥

అథ దక్షిణ ముత్తము.

ఉద్యమ స్తు స్తంయస్త మాదిత్య మభిధ్యాయ న్మూర్త్య
న్బ్రాహ్మణో విద్వాన్ధుకలా భద మశ్నుతే సావాదిత్యో
బ్రహ్మతీ బ్రహ్మైవనా బ్రహ్మకీర్తి యవనం వేద॥

కాలాతిక్రమణ ప్రాయశ్చిత్త ముత్తము.

ఆచమ్య ప్రాణానాయమ్య ఏనం శ్రీత్యర్థం కాలాతీతవిశుద్ధ్యర్థం
చతురాశ్వ ప్రదానం కరిష్యే॥

ఓమ్భూః * * * ప్రచోదయాత్

మహాశివ శార్వర్య ప్రదాన ముత్తము.

ఆచమ్య ప్రాణానాయమ్య సంకస్య.

హగ్గో స్సచిష ద్వసురంతరిక్ష సద్ధోతా వేదిష దతిథి
ద్వరోణసత్ । స్వద్యుతసద్వతసద్వ్యోమసదబ్జా గోహ ఋతజా
నాద్రి బాఋతశ్శుభాత్.

ఓమ్భూః * ● * ప్రచోదయాత్ ఏనంశ్రేణి.

అచమ్య

ప్రాతగ్నంభాతర్పణము.

సన్ధ్యాంతర్పయామి, సావిత్రింతర్పయామి, బ్రాహ్మీ తర్ప
యామి. నిమృజీం తర్పయామి.

మాభ్యాహ్నిక తర్పణము.

సన్ధ్యాంతర్పయామి, సావిత్రింతర్పయామి, కాద్రీం తర్ప
యామి, నిమృజీం తర్పయామి.

సాయంకాల తర్పణము.

సన్ధ్యా తర్పయామి, సుతస్వతీంతర్పయామి, నైఋతిం తర్ప
యామి, నిమృజీం తర్పయామి.

అచమ్య

గాయత్రీ హృదయంత్రము.

అయోతు వరదాదేవీ అక్షరం బ్రహ్మసమ్మితం । గా
యత్రీం భక్తసాంఘికాత్మనాంబ్రహ్మద్యుయజ్ఞమే యదహ్నోత్
కురుతే సాపం దిదహ్నోత్ శ్రుతిమమృతే యదాద్రాయత్ ॥ ౧౭

కుతేపానం తద్రాత్రియాత్ ప్రతిముచ్యతే । సర్వవర్ణే మహా
 దేవీ సంధ్యా విద్యే సరస్వతి ఓజోసి సహోసి బలమసి భా
 జోసి దేవానాం ధామనామాసి విశ్వమసి విశ్వాముః సర్వం
 సి సర్వాయు రభిభూరోం గాయత్రీ మావాహయామి సావి
 త్రీ మావాహయామి సరస్వతీమావాహయామి చంద్రముషీనా
 వాహయామి శ్రియ మావాహయామి, గాయత్ర్యా) గా
 యత్రీ ఛన్దో విశ్వాకారముషి స్సవితాదేవ తాఽగ్ని
 ర్ముఖం బ్రహ్మశిరో విష్ణు ర్హృదయగరుడశ్శిఖా, పృథివీ
 యోనిః, ప్రాణాపానవ్యానోదానసమానా ప్రాణా శ్వేతవ
 ర్ణాసాక్ష్యానగోత్రాగాయత్రీ చతుర్విగళత్యక్షరా త్రివదా
 పట్కుః పచ్చశీర్షోపనయనే వినియోగః.

భాకాదమనం శ్చక్వా .

ఓమ్ తత్సవితుర్వరేణ్యగ్స్సావాహ ఛగ్గోదేవస్య ధీమ
 హిస్సావః ధీయోయోనోప్రచోదయాత్స్వాహః. ఆపోః

ప్రాణనాయమ్యవసంగుఃప్రీత్యర్థం సద్ధ్యాజ్ఞాత య
 ధాశక్తిగాయత్రీమంత్రజప్తం కరిష్యే.

కర న్యాసము .

తత్సవితురభ్యుష్టాభ్యాంనమః, వరేణ్యంతర్జ్వసభ్యాం నమః,
భగ్గోదేవస్య మధ్యమాభ్యాం నమః, ధీమహీలనామికాభ్యాం
నమః, ధీయోయోనః కనిష్ఠికాభ్యాం నమః ప్రచోదయాత్క
రతలకరపృష్ఠాభ్యాంనమః.

హృదయ న్యాసము.

తత్సవితుర్భువోర్మతేన హృదయాయనమః వరేణ్యంవి
ష్టాత్మనే శిరసేస్త్వాహః భగ్గోదేవస్య రుద్రాత్మనే శిఖాయైవ
షట్, ధీమహిపత్యాత్మనే శ్రోత్రాయ కవచాయ హుం ధియో
యోనః జ్ఞానాత్మనే నేత్రాభ్యాంవషట్ ప్రచోదయాత్సర్వాత్మనే
స్త్రీయఫట్. భూర్భువస్సువరోమితి దిగ్విధాః.

భ్యాసశ్లోకము ,

ముక్తావిద్రుమ హేమనీలధవలచ్ఛాయైశ్శుభ్రైః ప్రీతైః
యుక్తామిన్ద్ర నిబద్ధరత్న మకుటాంతర్వాఙ్మణ్యైశ్చాంకాయత్రీం
వరదాభయాఙ్ముఖకళాశుభ్రం కపాలంగదాం । శక్తింవక్రమ
ధారవిన్దయుగళంహస్తైర్వహ స్తీంభజే.

గాయత్రీమంత్రజపము.

ఓమ్ తత్సవితుర్వరేణ్యం భర్గోదేవస్య ధీమహి ధీయో
యోనః ప్రచోదయాత్.

శ్రాణాచమనకృత్వా.

ఓమ్ తత్సద్బ్రహ్మర్షణమస్తు

స్మృత్యాచమనం కృత్వా.

ప్రాణాసాయమ్యవం = పీత్యర్థం సన్ధ్యాజనూర్యోపథా
సంకరిష్యే.

హృతఃకాల నూర్యోపథానకుంత్ర ము.

మిత్రస్యచర్షణీభృతా శ్రవోదేవస్యసానసిం సేత్యంచిత్రశ్రవ
స్తమం । మిత్రోజనా న్యాయతిప్రజాసన్నిహోదాధారపృథివీ
ముతద్యౌః, మిత్రైశ్చక్షీరనిమిషాభిచప్తే సిత్యాయహవ్యం ఘృ
తవద్విధేమ ప్రసమితమర్కలస్తుప్రయాస్త్యాయస్తలదిత్య శి
క్షత్రితేన సహస్యతే సజయతే త్వోతోనై సగమహాలక్ష్మీ
త్యన్తితోనదూరాత్

మధ్యాహ్నమున సూర్యోదయము.

ఆనంద్యన రజసావర్తమానో నివేశయన్నమృతం మర్త్య
 ఇహ హిరణ్యయేన సవితా రథేనా దేవోయాతి భువనానివశ్యక్
 ఉద్వయం తమన స్పృశి పశ్యంతో జ్యోతిరుత్తమం । దేవం
 దేవతా సూర్య మగన్మజ్యోతిరుత్తమం ఉదాత్యంబాతవేద
 సం దేవం వాన్తి కేతవః । దృశే విశ్వాయ సూర్యః । చిత్రం
 దేవానాముదగాదనీకం చక్షుస్సృత్య వరుణస్యాగ్నేః । ఆ పా
 ద్యా నాపృథివి అన్తరిక్షగ్ సూర్య ఆత్మాజగత స్తస్థుషశ్చ తచ్చ
 యుద్దేనహితం పురస్తాచ్ఛ్చక్రిముచ్చరత్ । పశ్యేమశరదశ్శతం జీ
 వేమశరదశ్శతం సన్దామశరదశ్శతం మోదామశరదశ్శతం భవా
 మశరదశ్శతం శృణునామశరదశ్శతం జ్యోత్స్వసూర్యందృశేయఉద
 గాన్మహాహోర్ణవాద్విభ్రాజమాన స్సరిరస్య మధ్యాత్సమాపృష
 భోలోహితాక్షస్సూర్యోవిపశ్యన్దనసాపునాతు.

సాయంతాల సూర్యోదయము.

ఇమం మేవరుణ శుద్ధిహవమద్యాచమృడయత్వా మవన్య
 తాచకే తత్స్వేయామి బ్రహ్మణానన్తమానన్తదాశాన్తే యజ
 మానోహవిభిః అహేడమానోవరుణే హిభాధ్యురుశగ్ సమాన

అయ్యసమోషీయచ్చిద్ధి తేనోయథా ప్రదేవవరుణ ప్రతం మిసి
మసి ద్యవిద్యవి యగ్నిశ్చేదం వరుణ దై వ్యేజనభిదోహం మను
ష్యాశ్చరామసి అచిత్తీయ త్వ ధర్మాయుయోపి మమాన స్తస్మా
దేవసా దేవరీపః కిరనాసాయద్రిపు ర్న దిపియద్వాఘాసత్యము
తయన్నవిద్మ సర్వాతావిష్యకధిరవదేనా ధా తే స్యామవరుణ
ప్రియాసు.

దిగ్దేవతాది నమస్కారము.

ఓంనమఃప్రాచ్యైదిశేయాశ్చదేవతా ఏతస్యాంప్రతివస
స్త్యేతాభ్యశ్చనము॥ సమోదక్షిణాయైదిశేయాశ్చదేవతా ఏత
స్యాం ప్రతివసస్త్యేతాభ్యశ్చనము॥ సమప్రతిచ్యైదిశేయాశ్చ
దేవతాఏతస్యాంప్రతివసస్త్యేతాభ్యశ్చనము॥ సమఉత్తీచ్యైదిశే
యాశ్చదేవతా ఏతస్యాంప్రతివసస్త్యేతాభ్యశ్చనము॥ సమఉ
ర్ధ్వాయైదిశేయాశ్చదేవతాఏతస్యాంప్రతివసస్త్యేతాభ్యశ్చనము॥
సమోధరాయైదిశేయాశ్చదేవతా ఏతస్యాంప్రతివసస్త్యేతా
భ్యశ్చనము॥ సమోవాస్తరాయైదిశేయాశ్చదేవతా ఏతస్యాం
ప్రతివసస్త్యేతాభ్యశ్చనము॥ సమోగర్భాయమన యోర్మభ్య

యేవసన్తి తే షేషసన్నాత్మాన శ్చిరంజీవితం వర్ధయన్తి సమోగ
 క్షాయమున యోగ్యునిభ్యశ్చ సమః సన్ధ్యాయై సమః సావిత్త్యై సమః
 గాయత్త్యై సమః సరస్వత్యై సమః సర్వాభ్యోదేవతాభ్యో సమః
 దేవేభ్యో సమః ఋషిభ్యో సమః గురుభ్యో సమః పితృభ్యో సమః కా
 మోశాన్తీ నృన్య రకాన్తీన్న మోషమః

ఈశ్వరశాసనము,

పృథివ్యాపస్తేజోవాయురాకాశాత్ ఓం సమోభగవతే
 వాసుదేవాయ.

యాగ్ సదాసర్వభూతాని చరాణి స్థివరాణిచ సాయం
 ప్రాతర్నమస్యన్తి సా మాసన్ధ్యాభిరక్తు.

శివకేశవాభేదస్మరణము.

శ్లో॥ శివాయ విష్ణురూపాయ శివరూపాయ విష్ణవే
 శివస్య హృదయం విష్ణు ద్విష్ణోశ్చ హృదయం శివః
 యథాశివమయో విష్ణురేవం విష్ణుమయశ్శివః
 యథా న్తరం సపశ్యామి తథా మేష్వస్తిరాయసి.

సమోబ్రహ్మ్య దేవాయ. గోత్రాహ్మణ హితాయచే
జగద్ధితాయ కృష్ణాయ గోవిందాయ నమోనమః.

అకాశాత్పతितం తోయం యథాగచ్ఛతి సాగరం.

పర్వదేవ నమస్కారః కేశవ మృతిగచ్ఛతి.

గాయత్రీ ప్రస్తాన ముచ్చయ.

ఉత్తమ శిఖరేహతేభాన్యాయో పర్వత మూర్ధని బ్రాహ్మ
ణేభ్యోభ్యనుజ్ఞాతా గచ్ఛ దేవి యథాసుఖం స్తుతా మయావరదా
వేదమూతా చందయన్తి తవనే ద్విజాతా ఆయుః పృథివ్యాం
ద్రవిణా బ్రహ్మచర్యసంమహ్యోదత్వా పయాతు బ్రహ్మలోకమ్.

భగవత్కృతము.

సమో స్త్వనంతాయ సహస్రమూర్తయే సహస్రపాదాక్షి
శిరోరుబాహువే । సహస్రనామ్నే పురుషాయ శాశ్వతే సహస్ర
కౌటి యుగధారిణేనమః

భూమ్యాకాశాభివందనము.

ఇదంద్యావా పృథివీ సత్యమస్తు పితర్మాతర్యదిహోప
బ్రువేవామ్ భూతందేవానా మనమే అనోభిః విద్యామేషం
వృజసం జీరదానమ్.

శుశ్రూషాశ్లోకం.

స్తుత్వా దేవం జనార్దన మోన్న మగ్నితః.

శ్లో॥ వాసనాద్వాసు దేవస్య వాసితంతే జగత్రయం సర్వ
భూత నివాసోపి వాసు దేవ న మోస్తుతే

శుభచింతనం.

చతుర్థశ భువనపర్యంతం విరాజ్యభోద్భవ బ్రాహ్మణాడి
నర్వేభ్యశ్శుభం భవతు *** ప్రసరాన్విత *** శోత్రః ***
శాఖాభ్యామీ *** సూత్రః *** అహంభోభివాదియే

భగవదర్పణం.

శ్లో॥ కాయేనవాచా మనసే త్రియైర్వా బుధ్యాత్మనానా పృతే
స్సద్భావాత్ కరోమి యద్యత్సకలం పరమై నారాయణాయేతి
సమర్పయామి.

ఇతి

సంధ్య వస్త్ర నమ్

సంపూర్ణమ్.

శుద్ధ పత్రమ్ .

పుట.	పత్రి.	తత్పూ.	విష్ణు.
2	3	తాకాను	తాను
11	16	పాశ్చేయా	పాశ్చేయా
12	1	శ్చేయు	శ్చేయు
25	9		జనార్దనాయనమః
„	16	నః	నః
31	20	అపః	అపః
32	5	మస్త్వి	మస్త్వి
„	18	వృద్ధింతు	వృద్ధిభాందింతు
34	4	శేషః	శేషః
„	10	అన్తే	అన్తే
36	19	మర్ద్యాః	మర్ద్యాః
38	15	చర	చర
39	12	ద్వది	ద్వది
„	11	అజ్యం	అజ్యం

„	17	వేదిప్ప	వేదిప
41	16	లచమ్మ	లచమ్మ
42	2	మక్రతి	మక్రతి
„	9	జోతి	జోతి
„	12	నీంచు	నీంచు
43	5	నెత్తి	నెత్తి
„	8	రితి	రితి
45	5	మె మ్మ	మె
46	8	ఋషి	ఋషి
48	2	ర్విగ్	ర్వి
58	6	సుముఖో	సుముఖో
62	17	వాళేద్వి	వాద్వి

N. B :—యిందచ్చటచ్చట దొరలియున్న స్థలిత్యము
 లను చదువరులే యనుగ్రహించి దిద్దుకొని జదువుకొనఁబార్ధన.
 భాష్యమువందుగల మంత్రవ్యత్యయముల ద్వితీయముద్రణమున
 నివరించుకొనెదము గాన చదువరులు మన్నించ ప్రార్థితులు

ప్రకటన :

వెలకు సిద్ధముగనున్న గ్రంథములు.

సంధ్యావందనము. — బ్ర|| యలవర్తి ఆంజనేయ

కాశ్రిగారిచే వ్రాయబడిన భాష్యకాత్పర్య

సహితము రు 0-8-0

విశ్వబ్రహ్మోపనిషత్ : — ఇందు విశ్వబ్రహ్మ

గుల 125 గోత్రములు ప్రవరలు గలవు. రు 0-6-0

విఘ్నేశ్వర పూజా. పుణ్యాహవాచనం, అన్న

ప్రాశనం, నామరణం. రు 0-2-0

మృతగురుండున్న గ్రంథములు.

విశ్వకర్మపూజా విధానము : — నవాద్రావాదు సహితము

శ్రీకృష్ణమానసపూజా : — కాత్పర్యసహితము.

గ్రంథకర్త కుశ్వశ్రీ నందగిరి వేంకటప్పారావు పంతులవారు.

వలయువారలు : —

యక. వి. రామాచార్యులు,

అమృతలూరు, తేనాలితాలూకా.

(అది వ్రాయబడినది.)

10767

